

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Směnečné řízení

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kateřina PAŠKOVÁ**
Osobní číslo: **R09M0204P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Název tématu: **Směnečné řízení**
Zadávající katedra: **Katedra občanského práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Úvod
2. Hmotněprávní exkurz
3. Civilní proces a směnečné řízení
4. Směnečný platební rozkaz
5. Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

viz příloha

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Helena Rabanová
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce:

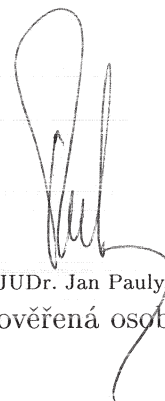
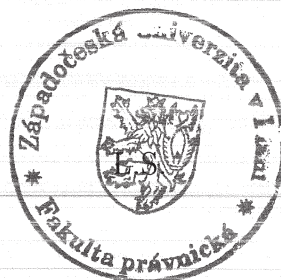
7. února 2013

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2014

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
pověřená osoba

V Plzni dne 26. června 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem Směnečné řízení vypracovala samostatně a uvedla jsem v ní všechny použité literární a jiné odborné zdroje v souladu s právními předpisy a vnitřními předpisy Západočeské univerzity v Plzni.

V Plzni dne 27. 4. 2014

.....
Kateřina Pašková

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala JUDr. Heleně Rabanové za odborné vedení mé diplomové práce a dále mým nejbližším za podporu při psaní této práce.

Seznam použitých zkratk

- OZ** zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- ZMPS** zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů
- ZSŠ** č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů
- OSŘ** zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- RozŘ** zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů
- ZoSÚ** zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů

Obsah

1	ÚVOD	9
2	HMOTNĚPRÁVNÍ EXKURZ	12
	2.1 PRAMENY SMĚNEČNÉHO PRÁVA	12
	2.2 POJEM A CHARAKTERISTIKA SMĚNKY.....	13
	2.3 FUNKCE SMĚNKY	14
	2.3.1 Platební směnka.....	15
	2.3.2 Zajišťovací směnka	15
	2.4 DRUHY SMĚNEK.....	16
	2.5 ÚČASTNÍCI SMĚNEČNÝCH VZTAHŮ	18
	2.5.1 Změna majitele směnky.....	19
	2.6 NÁLEŽITOSTI SMĚNKY	20
	2.6.1 Podstatné náležitosti	20
	2.6.2 Další náležitosti a doložky.....	22
	2.6.3 Blankosměnka.....	23
3	CIVILNÍ PROCES A SMĚNEČNÉ ŘÍZENÍ.....	25
	3.1 ZKRÁCENÉ SMĚNEČNÉ ŘÍZENÍ	26
	3.2 NEZKRÁCENÉ SMĚNEČNÉ ŘÍZENÍ.....	28
	3.3 SMĚNKA A ROZHODČÍ ŘÍZENÍ.....	30
	3.3.1 Arbitrabilita směnečných sporů.....	30
	3.3.2 Převod směnky s ohledem na rozhodčí smlouvu.....	31
	3.3.3 Směnečné rozhodčí řízení	32
	3.3.4 Výhody a nevýhody uplatnění nároků ze směnky v rozhodčím řízení	33
4	ŘÍZENÍ O VYDÁNÍ SMĚNEČNÉHO PLATEBNÍHO ROZKAZU.....	34
	4.1 AKTIVNÍ A PASIVNÍ LEGITIMACE	34
	4.2 ŽALOBA NA VYDÁNÍ SMĚNEČNÉHO PLATEBNÍHO ROZKAZU	36
	4.2.1 Petit žaloby	38
	4.3 SMĚNEČNÝ PLATEBNÍ ROZKAZ	38
	4.3.1 Oprava směnečného platebního rozkazu	40
	4.3.2 Právní moc a vykonatelnost.....	40
	4.4 DORUČOVÁNÍ.....	41
	4.5 ZRUŠENÍ SMĚNEČNÉHO PLATEBNÍHO ROZKAZU	43
	4.6 OPRAVNÉ PROSTŘEDKY PROTI SMĚNEČNÉMU PLATEBNÍMU ROZKAZU	44
5	NÁMITKOVÉ ŘÍZENÍ	45
	5.1 DRUHY NÁMITEK.....	46
	5.1.1 Kauzální námitky	47
	5.2 LHŮTA PRO PODÁNÍ NÁMITEK.....	49

5.2.1	<i>Prodloužení lhůty k podání námitek</i>	50
5.3	PROJEDNÁNÍ NÁMITEK	52
5.3.1	<i>Důkazní břemeno</i>	54
5.4	ROZSUDEK	55
5.5	OPRAVNÉ PROSTŘEDKY PROTI ROZSUDKU	56
6	ZÁVĚR	58
7	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	63
	RESUMÉ	68

1 Úvod

Směnečné řízení je značně rigidní a formalizovaný proces. Podle mého názoru skýtá směnečné řízení mnoho úskalí, kterých si strany sporu vzniklého ze směnečného závazku nejsou často vědomi. Cílem předkládané práce je představit budoucím účastníkům směnečného řízení proces, ve kterém mohou uplatnit svá práva plynoucí ze směnek. Znalost směnečného práva vyžaduje značnou odbornou erudici, kterou spravedlivě nelze očekávat od osob bez právního vzdělání, když i mnohým praktikujícím odborníkům není vlastní. Stěžejní zásadou směnečného řízení je zásada směnečné přísnosti. Důvod této přísnosti shledáváme ve skutečnosti, že směnka je abstraktní dokonalý cenný papír, kdy samotná listina ztělesňuje právo na určité plnění. V souvislosti se směnkou hovoříme o právním titulu bez kauzy. Pro posouzení nároku ze směnky je podstatný jen její obsah, věřitel tudíž nemusí prokazovat důvod vzniku závazku.

Směnka může představovat silný ekonomický a právní nástroj, jak v daném vztahu zajistit či zakotvit určité právo, povinnost a plnění. To však jen za předpokladu znalosti jejich hmotněprávních i procesněprávních specifíků. Tuto efektivitu navíc posiluje mechanismus zkráceného směnečného řízení. Nelze v této souvislosti nezmínit klasickou římskou zásadu *vigilantibus iura scripta sunt*. Osoby, jež mezi sebou chtějí založit směnečný vztah, by měly být bdělé a dbalé právních norem, které se na ně budou vztahovat.

Ve své práci se zaměřím především na uplatňování nároků ze směnek v prvostupňovém nalézacím řízení a okrajově též v rozhodčím řízení. Stranou mé práce ponechám řízení vykonávací a řízení úpadkové. Z důvodu omezeného rozsahu diplomové práce se budu zabývat pouze řízením při uplatnění nároků ze směnečných listin a nikoli spory týkající se vydání směnečných listin a vydání směnečného obohacení.

I přes jednoznačné znění práce zaměřené na procesní mechanismus uplatnění práv ze směnek se nevyhnu stručnému exkurzu do hmotněprávní úpravy. Nakonec i z teorie práva vychází myšlenka, že v procesním právu coby veřejnoprávním odvětví, se uplatňují soukromoprávní a veřejnoprávní hodnoty. Směnečné právo procesní tak poskytuje ochranu subjektivním právům vyplývajícím ze směnky. Počáteční kapitolu proto věnuji směnečnému právu hmotnému. V první řadě uvedu právní prameny směnečného práva hmotného. Následně vymezím samotný pojem směnky a její charakterové rysy. V dalších podkapitolách představím funkci směnky, její druhy a jednotlivé účastníky směnečného vztahu. V neposlední řadě se budu zabývat podstatnými i fakultativními náležitostmi

směnečné listiny. Jsem si vědoma skutečnosti, že hmotněprávní exkurz bude kapitolou především popisnou, i přesto věřím, že přispěje k větší přehlednosti a ucelenosti předkládané práce.

V následující kapitole se budu zabývat charakterem směnečného řízení a jeho postavením v civilním procesu. Směnečné řízení můžeme obecně chápat jako poddruh občanského soudního řízení sporného, ve kterém se žalobce domáhá svých nároků ze směnky. Dále představím jednotlivé formy směnečného řízení. Je plně v dispozici žalovaného, zda svou pohledávku uplatní ve zkráceném řízení nebo se svých práv bude domáhat v jeho nezkrácené podobě. Splní-li žalobce podmínky uložené zákonem, soud vydá směnečný platební rozkaz, kterým žalovanému uloží, aby do patnácti dnů uhradil směnečný peníz s příslušenstvím, nebo aby podal námitky, ve kterých uvede vše co proti směnečnému platebnímu rozkazu namítá. Forma zkráceného rozkazního řízení napovídá, že soud směnečný platebním rozkazem rozhodne ve věci samé na základě skutečností tvrzených žalobcem, a to bez nařízení jednání, bez dokazování a bez slyšení žalovaného. Na straně jedné zkrácené řízení poskytuje žalobci možnost rychlého získání exekučního titulu, na straně druhé jsou na něj kladeny přísné nároky spočívající na zásadě předsunuté koncentrace. Pro zkrácené směnečné řízení je charakteristické, že žalobce musí tvrdit skutečnosti a doložit listiny důležité pro rozhodnutí soudu nejdéle do doby než soud nařídí jednání. Zkráceného směnečného řízení budu v určitých místech porovnávat s druhým typem zkráceného řízení, kterým se vydává „klasický“ platební rozkaz. Uplatnit nároky ze směnky lze také v nezkrácené formě směnečného řízení, která se téměř v ničem neliší od řízení sporných, ve kterých se žalobce domáhá peněžitého plnění. Předně zde žalovaný ani žalobce nebude limitován přísnou zásadou koncentrace, neboť mohou tvrdit skutečnosti a podávat k nim důkazy po celou dobu řízení.

Součástí kapitoly *Civilní proces a směnečné řízení* je pojednání o uplatnění nároků ze směnky prostřednictvím rozhodčího řízení. Budu si klást otázky, zda jsou směnečné spory obecně arbitrovatelné a dále jakým způsobem probíhá samotné arbitrážní řízení v rozhodování sporů ze směnek. Problematiku směnek a rozhodčího řízení uzavřu zhodnocením jeho výhod a nevýhod ve srovnání se zkráceným směnečným řízením.

V následující kapitole s názvem *Řízení o vydání směnečného platebního rozkazu* se detailně zabývám procesem uplatnění samotného nároku ze směnky žalobcem. Rozkazní řízení je první fází zkráceného směnečného řízení, ve které se žalobce návrhem na vydání směnečného platebního rozkazu domáhá svých práv plynoucí mu ze směnky. Zpočátku vymezím aktivní a pasivní legitimaci účastníků řízení, dále se budu věnovat žalobnímu

návrhu, na které navazuje posouzení soudu, zda vydá směnečný platební rozkaz. Svou pozornost následně zaměřím na doručování rozhodnutí, neboť od 1. ledna 2014 je při doručování směnečného platebního rozkazu výslovně zakázáno použití institutu náhradního doručení.

Po domluvě s vedoucí práce jsem si dovolila zařadit kapitolu o námitkovém řízení. Podá-li žalovaný proti směnečnému platebnímu rozkazu včasné a odůvodněné námitky, soud k jejich projednání nařídí jednání. Námitkové řízení je proto fakultativní část směnečného řízení. Spolu s rozkazním řízením tvoří dohromady jeden celek, neboť o námitkách rozhoduje zpravidla stejný soud, jenž vydal směnečný platební rozkaz. V kapitole stručně uvádím možnou klasifikaci námitek, jednotlivé námitky ponechám stranou pozornosti. K hlubšímu rozboru jsem si zvolila kauzální námitky, kterým je v posledních letech věnována pozornost v soudních rozhodnutích i odborných publikacích. Nelze ponechat stranou významnou změnu ve směnečném řízení spočívající v prodloužení lhůty k obraně žalovaného. Často kritizovaná třídní lhůta byla v roce 2012 nálezem Ústavního soudu zrušena. V reakci na to zákonodárce zmíněnou lhůtu v následujícím roce prodloužil na osm dní s účinností od 1. ledna 2013 a poté na patnáct dní s účinností od 1. května 2013.

Závěr práce bude mým kritickým zhodnocením směnečného řízení. Shrnu zásadní poznatky související s tématem práce, především s novinkami v oblasti směnečného řízení. V závěru též nastíním úvahy *de lege ferenda*.

Při psaní diplomové práce aplikuji metodu deskriptivní, metodu indukce i dedukce. Dále budu využívat metodu analytickou, především při práci s judikaturou a metodu teleologickou.

Považuji za důležité poukázat na fakt, že v současné době neexistuje žádná odborná monografie pojednávající toliko o směnečném řízení. Navíc kapitoly věnované tomuto tématu nejsou nijak obsáhlé. Při zpracování diplomové práce proto užiji především komentářovou literaturu k právním předpisům. Dále budu pracovat s odbornými monografiemi a vysokoškolskými učebnicemi. Dalším vhodným zdrojem shledávám odborné články z různých periodik s právní tematikou. V neposlední řadě k práci využiji soudní rozhodnutí vztahující se k tématu, neboť judikatura je významnou součástí směnečného práva.

2 Hmotněprávní exkurz

2.1 Prameny směnečného práva

Základní právní předpis upravující směnečné a šekové právo je zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový (ZSŠ). Zmíněný předpis je výsledkem posledního významného procesu unifikace práva směnečného, při kterém byly v roce 1930 na konferenci v Ženevě přijaty tři úmluvy – Úmluva o jednotném směnečném zákoně, Úmluva o střetech zájmů a Úmluva o směnečných poplatcích. V důvodové zprávě k ZSŠ je uvedeno: „*Směnky je i nadále v mezinárodním hospodářském styku používáno jako prostředku úvěrního, šeku jako prostředku platebního. Přijetí ženevského textu usnadňuje mezinárodní hospodářský styk, neboť odstraňuje možnost rozporu vznikajících z rozdílů mezi vnitrostátními předpisy jednotlivých států. Proto i když v našem hospodářství, sloužící k výstavbě socialismu, směnka a šek ztratily zejména zavedením placení bez hotových peněz svůj dřívější význam, je třeba, aby směnečný a šekový styk s cizinou byl upraven stejným způsobem jako ve většině států.*“¹ Zákon směnečný a šekový je co do svého charakteru právní úpravou kogentní. Přestože to není v zákoně přímo stanoveno, tato skutečnost vyplývá z celého pojetí směnky jakožto závazku přísně formalizovaného. Zcela výstižný se mi proto jeví výrok: „*má-li směnka mít hodnotu zlata a stříbra, musí mít právní normy ze železa*“, jenž byl citován i v důvodové zprávě k návrhu směnečného zákona z roku 1927.²

Skutečnost, že tento předpis vznikl již v 50. letech, neubírá nic na jeho nesporné kvalitě. Do současné doby doznal ZSŠ pouze tři novelizace. Naposledy byl předpis novelizován 1. ledna 2014 v souvislosti s účinností nového zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém (ZMPS). Důvodem byla snaha zákonodárce sjednotit úpravu kolizních norem do jednoho právního předpisu. Původní koncepce kolizních norem v § 91-98 ZSŠ byla nahrazena § 31, 32, 43, 93-97 ZMPS. Tato ustanovení zůstala co do obsahu v nezměněné podobě a nadále odpovídají ustanovením Ženevské úmluvy v oblasti mezinárodního práva směnečného z roku 1930.³

V rámci směnečných vztahů jsou využívány obecné instituty soukromého práva jako například jednání a zastoupení v právních vztazích, promlčení a prekluze či

¹ Důvodová zpráva k ZSŠ, sněmovní tisk č. 528, Národní shromáždění republiky Československé, 1948-1954.

² KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, 642 s. ISBN 978-80-7400-402-5, s. 16.

³ Důvodová zpráva k ZMPS ze dne 18.5.2011, [online], [cit. 26.2.2014], dostupné z <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-k-ZMPS.pdf>

svéprávnost. Tyto instituty jsou obsaženy v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (OZ). Nový občanský zákoník převzal roli obecného předpisu po občanském zákoníku č. 40/1964 Sb. V minulosti se objevilo několik výkladových sporů nad otázkou, zda se ve směnečných vztazích použije podpůrně obchodní nebo občanský zákoník. Vrchní soud v této věci dovedl, že „*obecnou úpravu směnečných závazkových vztahů je nutno hledat jen v občanském zákoníku.*“⁴ Z toho vyplývá, že vůči ZSŠ plní OZ funkci *lex generalis*. V rekonstrukci soukromého práva shledávám v tomto směru značný přínos pro odstranění zmíněného dualismu.

Směnka je cenným papírem, proto se v určitých oblastech subsidiárně použije obecná právní úprava cenných papírů. Rekonstrukce soukromého práva měla na směnečné právo vliv v tom směru, že k 1. lednu 2014 byl zrušen zákon č. 591/1992 Sb. o cenných papírech a tato materie byla přenesena do IV. Hlavy a IV. Dílu OZ. Přes společné charakteristické znaky směnky s ostatními cennými papíry považují za nutné zmínit několik odlišností. V prvním případě je pro směnku určena obligatorní forma listinného cenného papíru. Z toho vyplývá, že ji nelze emitovat v zaknihované podobě a vést pouze její evidenci. Dále není přípustné vydávat směnky na doručitele, když dovolená forma je pouze na řad anebo na jméno. Na rozdíl od ostatních obligačních cenných papírů může směnka nést více závazků různých dlužníků⁵ (viz. kap. *Druhy směnek*).

2.2 Pojem a charakteristika směnky

Zákon směnečný a šekový ani Ženevské úmluvy neuvádějí legální definici směnky. Tu lze odvodit na základě podstatných náležitostí směnečné listiny a jejích vlastností, jakožto cenného papíru v čl. I § 1 a čl. I § 75 ZSŠ. „*Směnku lze obecně definovat jako cenný papír vydaný v zákonem stanovené formě, kterým se určité osoby (směneční dlužníci) zavazují majiteli směnky zaplatit v místě a čase vyplývajícím z listiny částku směnkou určenou s tím, že jde o závazky přímé, bezpodmínečné, nesporné a abstraktní.*“⁶

Zákonem stanovená forma směnky je její *písemná a listinná podoba*. Tato podmínka je v souladu s ustanovením § 514 OZ, kde je nově definován cenný papír jakožto listina, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že je po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést. V této souvislosti mluvíme o hmotném

⁴ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 3.8.1999, sp.zn. 5 Cmo 189/99, in Beck-online, [cit. 26.2.2014].

⁵ KOTÁSEK, Josef. *Úvod do směnečného práva*. Brno, 2002. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-2855-6, s. 33.

⁶ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, 642 s. ISBN 978-80-7400-402-5, s. 51.

substrátu, kam směnečný dlužník inkorporuje svůj peněžitý závazek. Listinná podoba nevyžaduje nutně papírovou podobu, i když tomu tak zpravidla bude. Přípustné jsou i jiné materiály (sklo, dřevo, apod.). Oprávněný majitel směnky touto listinou prokazuje svůj nárok na peněžité plnění.

Směnka je cenným papírem *převoditelným*, oprávněný majitel proto může směnku neomezeně převést na jinou osobu. Tuto možnost však nemá směnečný dlužník, neboť se nemůže své povinnosti zprostit, a to ani v případě, kdyby s tím jiná osoba souhlasila. Nelze tedy analogicky použít § 1888-1890 OZ o převzetí dluhu.

Abstraktnost směnečného závazku představuje naprostou nezávislost na konkrétní kauze, tj. právních skutečnostech důležitých pro vznik vztahu mezi směnečným věřitelem a dlužníkem. I když byl na směnce vyznačen důvod jejího vystavení, tato doložka bude mít charakter pouze evidenční a nijak nepostihne samotný závazek.

Směnka je zároveň závazkem *nesporným*. Věřitel není povinen při předložení směnky k placení nebo při následném vymáhání prokazovat své oprávnění ze směnečné listiny, ale pouze to, že je vlastníkem platné směnky.

Směnky řadíme mezi cenné papíry *dlužnické*. Ze zákona vyplývá, že směnka může znít pouze na peníze. Požadavek nepeněžitého plnění by zapříčinil neplatnost směnky.

Výše uvedené charakteristické znaky jsou podstatou směnečné přísnosti, která ze směnky činí vysoce formalizovaný, ale také kvalifikovaný závazkový vztah. Nutno podotknout, že právě abstraktnost a nespornost závazku se zásadně projeví ve zkráceném směnečném řízení.⁷

2.3 Funkce směnky

Směnka může mít *funkci platební* anebo *funkci zajišťovací*. Zákonná úprava funkce směnky neexistuje, dokonce není ani nijak patrná z jejího obsahu. Je dána toliko dohodou mezi věřitelem a dlužníkem. Není pochyb o tom, že směnka zpravidla vzniká na základě určité hospodářské kauzy, z určitého právního vztahu. Z abstraktního charakteru směnky vyplývá, že funkce směnky ustupuje do pozadí, neboť její účel se v průběhu času může změnit, např. indosováním nebo přechodem práv na dědice. Funkční postavení dané směnky je obsahem směnečné smlouvy, i když si to účastníci směnečných vztahů často neuvědomují. Směnečné smlouvy jsou smlouvy inominátní a jako takové nejsou nikde v právním řádu upraveny. Mohou být uzavřeny písemně, ústně anebo konkludentně.

⁷ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, 642 s. ISBN 978-80-7400-402-5, s. 52-55.

O směnečnou smlouvu se jedná i tehdy, pokud hovoříme o akceptaci směnky, směnečném rukojemství, čestném placení apod.⁸

Směnečný dlužník by měl dbát na to, aby byla směnečná smlouva uzavřena v písemné podobě s dostatečně určeným obsahem, v němž bude stanoveno, z jakého důvodu byla směnka vystavena a za jakých okolností bude uplatněna.

2.3.1 Platební směnka

Smyslem platební směnky je, aby při její splatnosti došlo k proplacení. Jak již samotný název směnka napovídá, v minulosti byl tento instrument používán pro jeho snadnou směnitelnost za peníze. Právě vysoká likvidita směnky umožňuje její použití jako platidlo. Původní závazek zaniká vystavením nebo přijetím směnky a nadále již existuje jen závazek směnečný.

Remitent může peníze získat i před její splatností za předpokladu, že směnku převede na nového majitele. Směnku může od majitele odkoupit banka, v tom případě hovoříme o tzv. eskontu směnky.

2.3.2 Zajišťovací směnka

Směnky emitované za účelem zajištění jsou v našem právním řádu stále častější. V této souvislosti Z. Kovařík odhaduje, že necelé tři čtvrtiny z celkového počtu směnek v oběhu, plní funkci zajišťovací.⁹ Věřitel jimi zabezpečuje svůj závazek, aby dlužník řádně a včas splnil svoji povinnost. V případě, že zajištěný dluh bude řádně splacen, odpadne tím také důvod hradit závazek ze směnky. Avšak nelze nijak zabránit, aby nepoctivý remitent nebo další majitel směnky bez zlého úmyslu, směnku bez právní kauzy zažaloval, jelikož směnečný závazek je plně oddělen od původní kauzy a tudíž je platný. Soudy již několikrát dovodily, že nelze vyloučit ani paralelní uplatnění práv ze směnky a práv z kauzálního stavu. Za všechny uvádím rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2003 sp. zn. Odo 202/2002, kde soud judikoval že „*pravomocné rozhodnutí o nároku z tzv. zajišťovací směnky netvoří překážku věci pravomocně rozsouzené pro řízení o nároku ze zajištěné pohledávky.*“¹⁰ Směnečnému dlužníkovi nezbyvá než se bránit proti takovému nároku kauzálními námitkami (viz kap. *Námitkové řízení*).

⁸ KOVAŘÍK, Zdeněk. Právní rozhledy. *Směnečné smlouvy*. 2003, Roč. 2003, č. 9. ISSN: 1210-6410., s. 443

⁹ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka jako zajištění*. Vyd. 2. Praha: C.H. Beck, 2009, xi, 128 s. ISBN 978-807-4001-826., s. 1-2.

¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.4.2003, sp.zn. Odo 202/2002, in Beck-online, [cit. 24.2.2014].

Zajišťovacím směnkám je v poslední době věnována velká pozornost odborné veřejnosti. Není mým cílem zabývat se podrobně touto problematikou, jen považuji za nutné poukázat na tendenci posilování práv směnečných dlužníků na úkor věřitelů. Konkrétně zmíním zajištění splacení spotřebitelského úvěru¹¹ směnkou.

Dne 25. února 2013 nabyla účinnosti novela zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru (ZoSÚ), která v ustanovení § 18 ZoSÚ absolutně zakázala možnost užití směnky při zajištění spotřebitelských úvěrů. V důvodové zprávě k tomu zákonodárce uvedl: „Vzhledem ke zneužívání směnek a šeků, kterým věřitelé a zprostředkovatelé poškozují spotřebitele, vzhledem k rizikům, které z použití směnky nebo šeku vyplývají pro spotřebitele i tam, kde jich nebylo zneužito v jejich neprospěch, bylo překročeno k zákazu použití směnky nebo šeku ke splacení nebo k zajištění splacení spotřebitelského úvěru. Za případnou škodu vzniklou spotřebiteli porušením tohoto ustanovení odpovídá společně nerozdílně věřitel i zprostředkovatel spotřebitelského úvěru.“¹²

Zákonodárce s dobře míněným úmyslem chránit spotřebitele však ne zcela uvážil specifika směnečného práva. Neboť i směnka vystavena v rozporu s § 18 ZoSÚ, ale zároveň splňující všechny náležitosti dle ZSS, bude platná (viz. *Náležitosti směnky*). Proto v případě, že bude tato zajišťovací směnka předmětem soudního řízení a žalovaný nevznese námitky absolutní neplatnosti pro rozpor se zákonem nebo vůbec námitky nepodá, směnečný platební rozkaz nabude právní moci a vykonatelnosti a věřitel obdrží exekuční titul.¹³

2.4 Druhy směnek

V první řadě můžeme směnky dělit na základě formy cenného papíru. Takto rozlišujeme směnku na řad (*ordre směnka*) a směnka nikoli na řad (*směnka na jméno, rektasměnka*).

¹¹ „Spotřebitelský úvěr představuje poskytnutí peněžních prostředků nebo odloženou platbu, například ve formě úvěru, půjčky nebo koupě najaté věci, za které je spotřebitel povinen platit. Zvláštní úprava podmínek pro poskytování spotřebitelského úvěru chrání spotřebitele jako fyzickou osobu, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti a jejíž prospěch je spotřebitelský úvěr sjednáván, jeli věřitelem fyzická nebo právnická osoba poskytující spotřebitelský úvěr v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti...“ HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1, s. 961.

¹² Důvodová zpráva k novele č. 43/2013 Sb. ZoSÚ ze dne 25.2.2013, in Beck-online, [cit. 15.2.2014].

¹³ BRYCHTA, Michal. *K zajištění spotřebitelských úvěrů směnkou po připravované novele zákona o spotřebitelském úvěru*. epravo.cz [online], ISSN 1213-189X, [cit. 15.1.2014], dostupné z <http://www.epravo.cz/top/clanky/k-zajisteni-spotrebitelskych-uveru-smenkou-po-pripravovane-novele-zakona-o-spotrebitelskem-uveru-88274.html>, cit. 15.1.2014

Směnky na doručitele nejsou přípustné (čl. I § 16 ZSŠ). Forma směnky má význam především pro způsob jejího převodu. O převodu směnky na jiného majitele bude pojednáno následně.

Zákon směnečný a šekový odlišuje dva základní druhy směnek – směnku cizí a směnku vlastní. Nakonec i systematika samotného zákona je postavena právě na tomto dělení, když část první čl. I ZSŠ se věnuje směnce cizí a část druhá čl. I ZSŠ směnce vlastní.

Směnka cizí obsahuje příkaz výstavce třetí osobě – směnečníkovi, aby zaplatil při splatnosti v místě ve směnce určeném řádnému majiteli směnky směnečnou sumu. Z výše uvedeného vyplývá, že u směnky cizí budou figurovat vždy nejméně tři účastníci. V případě směnky cizí nevzniká přímý závazek výstavce, ale podle čl. I § 9 ZSŠ odpovídá za zaplacení směnky a je tudíž dlužníkem nepřímým. Proto pokud směnečník směnku neakceptuje nebo ji příjemce nezaplatí, může majitel požadovat zaplacení sumy po výstavci.¹⁴ Je přípustné, aby směnka cizí byla vystavena ve více stejnopisech. Ke směnce cizí řadíme i směnky s menším počtem účastníků tzv. *redukované směnky*.¹⁵ Pro redukované směnky je typické snížení počtu účastníků směnečného vztahu tím, že stejná osoba figuruje v pozici několika stran. Z přípustných variant redukovaných směnek zmíním cizí směnku na vlastní řad a zastřenou směnku vlastní.

Ustanovení čl. I § 3 ZSŠ připouští, že směnka může znít na vlastní řad výstavce. Hlavním rysem *cizí směnky na vlastní řad* je totožnost osoby výstavce a remitenta. Nelze si nevšimnout podobnosti se směnkou vlastní, avšak v tomto případě směnka při nepřijetí směnečníkem ztrácí hodnotu, neboť osoba v pozici remitenta a současně výstavce by dlužila sama sobě. V textu směnečné listiny zní nejčastěji příkaz: „Zaplatte na řad náš vlastní...“. Z uvedené dikce vyplývá, že cizí směnku na vlastní řad nelze vystavit jako rektasměnku.

Zastřená směnka vlastní je, ač její název napovídá něco jiného, také směnkou cizí. Osoba výstavce splývá s osobou směnečníka a simuluje tak vztah, jako by se jednalo o směnku vlastní. Opět však nebude vznikat závazek již samotným vystavením, ale až následnou akceptací. Výstavce příkazuje sám sobě jako směnečníkovi, aby remitentovi zaplatil směnečnou sumu.

¹⁴ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, 642 s. ISBN 978-80-7400-402-5, s. 60-61.

¹⁵ CHALUPA, Radim. *Právní rozhledy. Snížení počtu účastníků základního směnečného vztahu*. 2003, Roč. 1997, č. 3, s. 3.

Ve *směnce vlastní* se směnečný dlužník – výstavce zavazuje při splatnosti v místě ve směnce určeném zaplatit směnečnou sumu řádnému majiteli směňky. Jedná se o minimálně dvoustranný vztah, přičemž výstavce je přímým dlužníkem.¹⁶

2.5 Účastníci směnečných vztahů

Výstavce je esenciálním účastníkem směnečných vztahů, jak u směňky vlastní, tak u směňky cizí. Tato osoba uvádí směňku do oběhu, proto můžeme výstavce označit za emitenta směňky. Zatímco u směňky cizí je pouze nepřímým dlužníkem, tzv. postihovým či regresním, u směňky vlastní je dlužníkem přímým neboli direktním.

Remitent je účastník, v jehož prospěch byla směňka vydána. Jinými slovy hovoříme o prvním věřiteli směňky, na jehož řad má být placeno. Je zcela v dispozici remitenta, zda zůstane prvním majitelem směňky nebo ji převede na jinou osobu.

Směnečník je účastníkem směnečného vztahu pouze u směňky cizí. Jedná se o přímého dlužníka, jemuž výstavce přikazuje, aby zaplatil směnečný peníz na řad majitele směňky. Vztah výstavce a směnečníka má původ v mimosměnečných vztazích účastníků a je tudíž nevýznamný. Směnečný závazek však vzniká až písemným prohlášením na směnce – akceptací. Přijetím směňky se ze směnečníka stává *akceptant* neboli příjemce.

Majitel směňky je jejím vlastníkem. Jinak řečeno se jedná o věřitele ze směnečného závazku, jenž je legitimován k výkonu směnečných práv. Již bylo řečeno, prvním majitelem je remitent, který má možnost převést svá práva na jinou osobu. Dalším majitel ordre směňky bude indosatář v případě, že na něj indosant rubopisem převede svá práva. V případě rektasměňky bude následujícím majitelem postupník, na něhož bylo toto právo cedováno smlouvou o převodu pohledávky.

Směnečný rukojmí přebírá zvláštní ručitelský závazek za konkrétního směnečného dlužníka. Liší se od obecného ručení podle OZ svou přísností a formálností. Věřitel může po avalovi požadovat plnění přímo, a ne až v situaci, kdy hlavní dlužník nehradí, jak je tomu u běžného ručení. Rukojemství vzniká na základě doložky „*per aval*“, proto je směnečný rukojmího zhusta označován jakožto *avalista*. Rukojmí může být jak dlužníkem přímým, v případech, kdy přebírá závazek za výstavce směňky vlastní nebo za příjemce u směňky cizí. Dlužníkem nepřímým bude *avalista* při ručení za závazek postihových dlužníků. *Avalista* může svým prohlášením převzít rukojemství jen za část závazku, pokud

¹⁶ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směňka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, 642 s. ISBN 978-80-7400-402-5, s. 60.

však žádné omezení neuvede, má se za to, že přebírá rukojemství za celou směnečnou sumu.

Intervenient je osoba, které do směnečného vztahu vstupuje vlastním jménem, ovšem v zájmu určitého účastníka. Je spojen s tzv. směnkou nuznou, tedy směnkou, kterou směnečník odmítl akceptovat nebo dlužník proplatit. Intervenient na základě toho může být buď čestný příjemce anebo čestný plátce. Zaplacením směnečného závazku intervenient nabývá práv k regresnímu nároku vůči dalším směnečným dlužníkům. Osoba, pro jejíž čest dochází k intervenci, se nazývá poctěný nebo též honorát.

2.5.1 Změna majitele směnky

Jak již bylo předestřeno, převoditelnost je jedna z charakteristických vlastností směnky. V ustanovení čl. I § 11 odst. 1 ZSŠ je uvedeno, že každou směnkou, i když nebyla vystavena na řad, lze převést indosamentem (rubopisem). Indosament je vyznačen na rubu směnky, popř. na jejím přívěšku.¹⁷ Směnka musí být předána indosantem indosatáři, který jejím převzetím projevuje vůli stát se směnečným věřitelem. Rubopisovat nelze směnku, u které byl učiněn protest pro neplacení nebo u které již uplynula lhůta k protestaci.

Za směnečný převod se dále považuje blankotradice, kdy dojde k prostému předání směnky na základě posledního nevyplněného indosamentu tzv. blankoindosamentu. K blankoindosamentu následně indosatář doplní své jméno a přemění jej v klasický rubopis, ze kterého bude zřejmé, že je majitelem směnky (čl. I § 16 ZSŠ). I přestože na směnce není od počátku uveden majitel směnky, nebude se jednat o cenný papír na doručitele, byť s ním má mnoho společných rysů.¹⁸

Doložkou „*nikoli na řad*“ může být indosabilita vyloučena, tímto se ze směnky stane cenný papír na jméno, častěji označován jako rektasměnka. Směnka *nikoli na řad* je převoditelná jen na základě občanskoprávní smlouvy o postoupení pohledávky (čl. I § 11 odst. 2 ZSŠ). Na rozdíl od předchozích dvou směnečných převodů, kdy se bude jednat o originální nabytí práv ze směnky, v případě převodu směnky *cesi*, jde o nabytí práv derivativním způsobem. Nový majitel (postupník) vstupuje na místo původního věřitele (postupitele). Tato skutečnost je významná i ve směnečném řízení, neboť dlužník (žalovaný) může proti novému majiteli využít všechny námitky týkající se mimosměnečného vztahu tzv. kauzální námitky (více v kap. *Námitkovém řízení*).

¹⁷ Přívěsek neboli *allonge* je součástí směnečné listiny a musí s ní být také pevně spojen.

¹⁸ více CHALUPA, Radim. Právní rozhledy. *Směnka na jméno a směnka na doručitele*. 1996. Roč. 1996, č. 10., s. 442.

Směnka může změnit majitele přechodem práv v případě úmrtí majitele, zániku právnické osoby bez likvidace nebo okamžikem úpadku. Přechod práv se obecně řídí OZ, proto není zapotřebí podrobnějšího výkladu.

Dle mého názoru se jeví rektasměnka pro směnečné dlužníky jako výhodnější, jelikož se plně neoddělí mimosměnečný závazek od závazku vtěleného do směnky, jak je tomu v případě indosace směnky na řad nebo blankotradice. Směnečnému dlužníkovi jsou ponechány na jeho obranu veškeré kauzální námitky. Také obtížnější způsob převodu znesnadní obchodovatelnost směnky, což může odradit nové nabyvatele a tím v důsledku chránit směnečného dlužníka.

2.6 Náležitosti směnky

Jak je uvedeno výše, žádný právní předpis neupravuje legální definici směnky. Tu lze pouze odvodit na základě přesně vymezených náležitostí stanovených v čl. I § 1 ZSŠ pro směnku cizí a dále v čl. I § 75 ZSŠ pro směnku vlastní. V určitých případech zákon stanoví právní fikce, kterými lze chybějící nebo neúplné podstatné náležitosti nahradit. Vedle podstatných náležitostí může směnka obsahovat i další ujednání, které nemají na platnost směnky žádný vliv. Zákon nijak neupravuje umístění jednotlivých obsahových náležitostí, tyto vyplývají ze zvyklosti a určité vnitřní logiky. Neexistuje pochybnost o tom, že všechny podstatné náležitosti by se měly nacházet na lící straně směnečné listiny, zatímco rub směnky je vyhrazen případným indosamentům, popř. vedlejším ujednáním. Ač zákon upravuje podstatné náležitosti směnky cizí a směnky vlastní odděleně, z důvodu stručnosti uvedu jednotlivé náležitosti v souhrnu, s tím, že poukážu na případné odlišnosti u jednotlivých druhů směnek.

2.6.1 Podstatné náležitosti

1. V listině musí být přímo uvedeno *slovo směnka*. Tato podmínka není splněna, pokud je slovo uvedeno pouze v nadpisu, ale musí být vyjádřeno v obsahu a přímo navazovat na vlastní text směnečné listiny. Nepřípustné je použít jiný slovní druh než podstatné jméno (např. směnečná listina). Na druhou stranu je možné slovo směnka použít v jakémkoli pádě či ve spojení s jiným přídavným jménem (např. vlastní směnka). Nejčastěji se lze setkat s následujícími vyjádřeními: „Za tuto směnku zaplatím...”. Nadto musí být směnka vystavena v jednom jazyce.
2. Směnka musí obsahovat *bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou sumu*. Platebním příkazem se rozumí rozkazovací způsob slov zaplatit, uhradit apod. Příkaz k úhradě

nesmí být žádným způsobem podmíněn, jinak by to způsobilo neplatnost směnky. Zásada bezpodmínečnosti je obecně charakteristická pro všechny směnečné projevy. Zmíněnou sumou je zde myšlen směnečný peníz, který se dlužník zavazuje uhradit. Směnka vlastní vyžaduje bezpodmínečný slib výstavce zaplatit majiteli určitý směnečný peníz.

Směnka může znít vždy jen na peníze. Z toho je zřejmé, že nelze ve směnce požadovat např. dodání zboží či vydání cenných papírů. Zákon nijak neomezuje výběr měny a toto ponechává na účastnících směnečného vztahu. Vždy však musí jít o měnu reálně existující a platnou minimálně v jednom státě. Často je směnečná suma vedle ciferného vyjádření navíc uvedena také slovy, což má napomoci k utvrzení správnosti uvedené částky.

3. Na směnce je nutné uvést *jméno toho, kdo má platit*. V případě směnky cizí se bude jednat o směnečníka, jenž se svým prohlášením akceptuje daný závazek a stane se tak přímým dlužníkem. Pro platnost směnky cizí je dokonce označení směnečníka esenciální podmínkou, bez které by se nejednalo o směnku platnou. Zákon nepožaduje, aby vedle jména směnečníka bylo uvedeno také bydliště, avšak je to žádoucí z hlediska použití zákonné fikce v případě absence místa splatnosti, jak je uvedeno dále. V případě směnky vlastní není vyžadováno, aby obsahovala údaje o výstavci. Postačí toliko jeho podpis učiněný vlastní rukou.
4. *Údaj splatnosti* představuje datum, kdy je možné požadovat zaplacení směnečné sumy. Není přípustné uvést několik údajů o splatnosti, jak by tomu bylo např. v případě splátek. Pro tyto situace se doporučuje uzavřít jednotlivé směnky s uvedeným datem splatnosti určité splátky. Směnka může dospět kterýkoli den, avšak podle čl. I § 72 odst. 1 ZSŠ, lze směnku předložit k placení pouze v pracovní dny. Obecně je možné splatnost prodloužit. Tento úkon se nazývá *prolongace směnky*.

Podle kritéria splatnosti teorie rozeznává několik druhů směnek. Pokud není na listině uvedeno datum splatnosti, zákon předpokládá, že se jedná o *vistasměnku*, jež se stává splatnou v okamžiku předložení (čl. I § 2 ZSŠ). Pro *lhůtní vistasměnku* je typické, že od předložení směnky majitelem k placení běží předem stanovená lhůta k zaplacení. Naopak směnky, kde je uvedeno datum splatnosti, nazýváme *denní* či *fixní*. Lze se setkat také s *datosměnkou*, kde je doba splatnosti určena lhůtou, která běží ode dne vystavení.

5. Směnka musí dále obsahovat *údaj místa, kde má být placeno*. V tomto místě je nutné při splatnosti předložit směnku k placení. U směnky cizí ZSŠ připouští, aby namísto výslovného určení místa splatnosti bylo nahrazeno místem, jenž je uvedeno u směnečníka. V případě, že na vlastní směnce není platební místo uvedeno výslovně, platí, že je směnka splatná v místě jejího vystavení. Údaj o místě splatnosti musí být uveden pouze jednou. V případě neurčitosti místa by směnka byla považována za neplatnou. Za místo splatnosti je také možné uvést její umístění neboli domicil.
6. Na směnce nesmí chybět *jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno*. První majitel, v jehož prospěch je směnka vydána, se nazývá remitentem.
7. *Datum a místo vystavení směnky* je další podstatnou náležitostí směnečné listiny. Datum vystavení musí reálně existovat a ve vztahu k celému textu listiny být také logické. Proto např. nebude platná směnka s datem vystavení, které je pozdější než datum splatnosti. Tento údaj by měl být konkrétním uvedením dne, měsíce a roku, přičemž se z důvodu přehlednosti doporučuje uvádět měsíc slovy. Údaj hodinový (např. 14-16 hod) se zásadně neuvádí, měl by za následek neplatnost směnky.

Místo vystavení směnky nepatří mezi obligatorní náležitosti, i když se zpravidla předchází datu vystavení směnky. V případě výslovného neuvedení místa splatnosti, je ze zákona považováno místo uvedené u jména výstavce.
8. Na směnce nesmí chybět *podpis výstavce*. Zákon vedle podpisu výstavce nepožaduje jeho bližší identifikaci. Je však žádoucí z hlediska právní jistoty, aby byl i tento účastník přesně označen. Výstavce u směnky cizí je na základě ustanovení čl. I § 9 ZSŠ jakožto nepřímý dlužník odpovědný za přijetí i zaplacení směnky.

2.6.2 Další náležitosti a doložky

Na směnce se mohou objevit další ujednání zákonem předvídané, též nazývané jako fakultativní doložky. Z nejčastěji užívaných fakultativních doložek zmíním následující: domicil, doložku „*bez protestu*“, „*jako rukojmí*“ a „*bez závazku*“. Pro většinu z nich jsou používány i názvy alternativní, o čemž bude pojednáno dále.

Domicilovou doložku je možné umístit jak na směnku cizí, tak na směnku vlastní. Domicilovaná směnka je umístěním doložky splatná u třetí osoby, která je odlišná od účastníků na směnce uvedených. Ten u něhož je směnka splatná tzv. umístěmec, sám není

účastníkem směnečných vztahů, a to ani v případě, pokud směnku sám proplatí. Nejčastěji se směnka domiculuje u peněžního ústavu, zpravidla bude doložka uvozena slovy „splatné u“ např. České spořitelny, pobočky v Plzni.

Směnečný věřitel má možnost svůj závazek zajistit buď na základě občanskoprávních smluv (zástavní smlouva, smluvní pokuta), nebo směnečným rukojemstvím. K tomuto účelu slouží doložka „*per aval*“ nebo „*jako rukojmí*“, kterou se avalista zaručí za určitou směnečně zavázanou osobu.

Výstavce se u směnky cizí může zprostit odpovědnosti za přijetí směnky směnečníkem připojením doložky „*bez závazku*“ či „*sine obligo*“, leč stále bude odpovědný za zaplacení. Zůstane proto v postavení regresního dlužníka, přičemž této odpovědnosti se nelze zprostit.

Protestace je úkon, kterým si věřitel zachovává směnečná práva vůči všem nepřímým dlužníkům. V případě opomenutí nebo opožděním protestace věřiteli zanikají práva vůči těmto nepřímým dlužníkům (čl. I § 53 ZSŠ). Doložkou „*bez protestu*“ nebo také „*bez útrat*“ se směnečný věřitel zprošťuje povinnosti zjistit skutečnost, že nedošlo k přijetí směnky nebo k jejímu placení. Tímto ujednáním však věřitel není zbaven povinnosti prezentační. Protestace směnky je navíc zpoplatněný úkon činěný veřejným orgánem. Budoucí remitent směnky by měl beze všeho dbát na uvedení doložky „*bez protestu*“, třebaže je v současné době ve většině součástí směnečných tiskopisů.

Další doložky tzv. vedlejší zákon vůbec neupravuje, avšak ani nezakazuje. Pro směnečné vztahy nemají zpravidla žádný význam nebo jen charakter informativní. Například se bude jednat o doložky vyjadřující hospodářský účel směnky. Tak např. doložka „*hodnota ve zboží*“ označuje účel směnky kryt určitou kupní cenou, doložka „*hodnota v hotovosti*“ naznačuje, že směnka kryje poskytnutý úvěr.

2.6.3 Blankosměnka

V předchozí kapitole byly stručně popsány zákonné náležitosti směnky, blankosměnka (biankosměnka) je směnkou neúplnou a záměrně postrádá minimálně jednu z těchto podstatných náležitostí. Ač není blankosměnka výslovně zákonem upravena, v praxi se vyskytují poměrně často jakožto prostředek zajištění. Neúplnost nezpůsobuje její neplatnost, neboť je pouze dočasná. Nevyplněná blankosměnka prozatím není směnkou, neboť nesplňuje zákonem předepsané náležitosti. Majitel blankosměnky na základě dohody o vyplňovacím plánu listinu doplní, čímž se stane směnkou úplnou. Smlouva o udělení vyplňovacího práva nemá určenou formu, z toho vyplývá, že může být uzavřena

jak ústně, tak písemně. Jejím obsahem je dohoda o tom, jakým způsobem má být směnka doplněna. Vyplňovací právo může být převedeno, ale vždy jen současně s převodem blankosměnky. Za všech okolností musí být blankosměnka podepsána blankopisatelem, kterým je zpravidla výstavce, ale může jím být i příjemce či aval.¹⁹

Lze jen doporučit, s ohledem na právní jistotu a ochranu směnečného dlužníka, aby dohoda o vyplňovacím právu byla uzavřena písemně. Nadto by měl směnečný dlužník usilovat o připojení rektadoložky, kterou vyloučí její následnou indosaci. V případě, že by blankosměnka byla vyplněna v rozporu s touto smlouvou, nebude to mít dopad na její platnost, avšak dlužník se bude moci bránit pomocí námitek proti excesivnímu vyplnění blankosměnky (čl. I § 10 ZSŠ).

¹⁹ CHALUPA, Radim. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. Praha: Linde, 2006. ISBN 978-807-2015-702, s. 90-10.

3 Civilní proces a směnečné řízení

V úvodu jsem předestřela, že se zaměřím na uplatňování práv ze směnek v nalézacím řízení a částečně též na rozhodování sporů ze směnek v rozhodčím řízení. Cílem mé práce není zabývat se obecně občanským soudním řízením, ale zaměřit se na odchylky a zvláštnosti, jež skýtá směnečné řízení, jakožto poddruh civilního procesu.

Směnečné řízení můžeme charakterizovat jako projednávání a rozhodování nároků ze směnky, kdy věřitel uplatňuje nároky vůči směnečným dlužníkům, které jsou zejména spojeny s nezaplacením směnky ve stanovené lhůtě. Z výše uvedeného vyplývá, že směnečné řízení je součástí civilního procesu, ve kterém justiční orgány rozhodují na základě zákona v civilněprávních věcech. Civilní proces můžeme také chápat jako předmět úpravy občanského práva procesního, pod kterým rozumíme soubor právních norem, které upravují činnost soudu (alternativně rozhodčích orgánů), účastníků řízení a dalších subjektů při poskytování ochrany soukromoprávním a některým jiným právním vztahům. Nalézací řízení je jedním z druhů civilního procesu, jímž soud buď zjišťuje, co je právem nebo po právu anebo právo vytváří.²⁰

Směnečné řízení má charakter řízení sporného. Ve sporném řízení proti sobě stojí dvě strany (nehledě na počet účastníků na té které straně), mezi nimiž je spor o existenci či neexistenci vzájemných práv a povinností. Charakteristickým prvkem všech soukromoprávních vztahů je rovnost subjektů. Okruh účastníků určuje svým návrhem žalobce, což koresponduje s dispoziční zásadou, která je charakteristická právě pro řízení sporné. Žalobce disponuje předmětem řízení, může ho měnit, a také vzít žalobu zpět. Další typickou zásadou ve sporném řízení je zásada projednací. Jejím obsahem je povinnost účastníků vylíčit všechny rozhodné skutečnosti vztahující se k věci, o které se vede spor a označit k nim důkazy.²¹

Základním procesním předpisem je občanský soudní řád, zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů (OSŘ). Z hlediska systematiky je směnečné řízení zařazeno do Části III. – Řízení v prvním stupni a Hlavy IV. – Rozhodnutí. V šesti odstavcích § 175 OSŘ je samostatně upraveno řízení o vydání směnečného platebního rozkazu včetně procesního prostředku obrany. V oblastech, které speciálně neupravuje § 175 OSŘ, platí obecná ustanovení OSŘ.

²⁰ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha: Linde. ISBN 978-807-2018-420, s. 32-36.

²¹ SCHELLEOVÁ, Ilona a Karel SCHELLE. *Civilní proces*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. ISBN 80-868-6109-0, s. 23-26.

Důvodová zpráva k OSŘ stručně konstatuje: „Vzhledem k tomu, že se dosud používá směnek a šeků, zejména v obchodních stycích se zahraničím, přejímá osnova i institut směnečného a šekového platebního rozkazu i s koncentrační zásadou, která zde platí.“²² Rozhodování sporů ze směnek může probíhat buď běžným způsobem podle třetí části občanského soudního řádu, nebo ve formě zkráceného soudního řízení podle § 175 OSŘ.

Věcně příslušný soud pro projednání sporů ze směnek je na základě § 9 odst. 3 písm. p) OSŘ v prvním stupni krajský soud, v jehož obvodu se nachází obecný soud žalovaného. Určení místní příslušnosti se řídí obecnými pravidly uvedených § 85 OSŘ. Navíc může být místní příslušnost určena podle § 87 písm. e) tj. platební místo uvedené na směnce. V případech, kdy není na směnce uvedeno platební místo, je určeno podle místa vystavení u směnky vlastní nebo platební místo vyplývající z domicilu.²³ Místí příslušnost se posuzuje na základě okolností rozhodných v okamžiku zahájení řízení a trvá až do jeho skončení (*perpetuatio fori*).

Směnky charakteristické svou rigiditou a formálností se, především v minulosti, řadily k věcem obchodněprávním. Pro rozhodnutí směnečných sporů je vyžadována užší specializace soudců působících u krajských soudů, na rozdíl od „klasického“ rozkazního řízení, kde je dána pravomoc okresních soudů.

3.1 Zkrácené směnečné řízení

Zkrácené směnečné řízení je zvláštní procesní postup, kde za určitých předpokladů²⁴ může být vydáno rozhodnutí ve věci samé bez nařízení jednání, dokazování a slyšení žalovaného. Občanský soudní řád zná dva typy zkráceného řízení. Jednak rozkazní řízení, jímž se vydává platební rozkaz a zkrácené řízení ve věcech směnečných a šekových. Zkrácené směnečné řízení můžeme také řadit mezi tzv. rozkazní řízení, ve kterém soud, po splnění všech zákonných podmínek, vydá směnečný platební rozkaz. Obecně lze říci, že ve zkrácených řízeních nelze rozhodnout jinou formou, než formou platebního rozkazu.²⁵

²² Důvodová zpráva k OSŘ, sněmovní tisk č. 147, III. volební období Národního shromáždění Československé socialistické republiky; 1960-1964.

²³ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. 5., dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, xxviii, 447 s. ISBN 978-807-4003-851., s. 227.

²⁴ Pokud žalobce předloží v prvopisu směnku, o jejichž pravosti není důvodu pochybovat, a další listiny nutné k uplatnění práva (§ 175 odst. 1).

²⁵ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha: Linde. ISBN 978-807-2018-420, s. 353.

Soud rozhoduje na základě vylíčených podstatných skutečností uvedených v žalobě. V případě, že proti němu žalovaný nepodá do patnácti dnů od jeho doručení námítky, nabude směnečný platební rozkaz právní moci a vykonatelnosti. Pokud žalovaný podá proti směnečnému platebnímu rozkazu kvalifikovanou obranu, následuje fáze projednání námitek, ve které soud rozhodne, zda se směnečný platební rozkaz zruší anebo ho ponechá v platnosti. Někteří autoři hovoří v souvislosti se zkráceným směnečným řízením o poddruhu civilního procesu, a to především se zřetelem k mnohým odlišnostem, jak ke klasickému civilnímu řízení, tak i ostatním zkráceným řízením.²⁶

Účelem zkráceného směnečného řízení je relativně rychlé a snadné získání exekučního titulu. Věřitelé jsou si této výhody vědomi, a proto často volí směnku pro snadnější vydobytí svých práv. Směnka by s ohledem na svou povahu abstraktního a nesporného cenného papíru měla sloužit k rychlé směnitelnosti za peníze, bez ohledu na to, zda plní funkci platební nebo zajišťovací.

Vedle základních procesních zásad, které vyplývají jak z ústavněprávních, tak obecných předpisů je směnečné řízení předně založeno na zásadě koncentrace, rychlosti, hospodárnosti a procesní odpovědnosti účastníka za výsledek sporu.²⁷ Někteří autoři v této souvislosti hovoří o koncentraci předsunuté, která je v poměru speciality k obecné zásadě koncentrace podle § 118b OSŘ.²⁸

Charakteristická zásada směnečné přísnosti v právu hmotném má svůj odraz i ve směnečném procesním právu. Abstraktní charakter směnky se projevuje v naprostém oddělení směnečného závazku od právního důvodu (kauzy), z čehož vyplývá, že žalobce nemá povinnost tvrdit ani dokazovat důvod vystavení směnky. Při uplatnění nároků ze směnky soud z vlastní iniciativy nikdy nepřezkoumává příčiny kauzu směnky. Děje se tak pouze na základě obrany žalovaného a navíc za přísně stanovených podmínek. Pozice žalovaného je tak méně výhodná, než ve sporu o zaplacení čistě občanskoprávní pohledávky.²⁹

Zkrácenému směnečnému řízení se budu zevrubně věnovat v následujících kapitolách *Řízení o vydání směnečného platebního rozkazu* a *Námitkovém řízení*.

²⁶ SVOBODA a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, xxiii, 1398 s. ISBN 978-80-7400-506-0., s. 605.

²⁷ DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 sv. ISBN 978-80-7400-107-9, s. 1171.

²⁸ SVOBODA a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, xxiii, 1398 s. ISBN 978-80-7400-506-0, s. 606.

²⁹ ŘÍHA, Michal, RYSLOVÁ Kateřina. Právní rozhledy. *Konec směnečné přísnosti? Aneb nad jedním rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR*. 2011, roč. 2011, č. 9. ISSN: 1210-6410.

3.2 Nezkrácené směnečné řízení

Jak již bylo zmíněno, soud nemusí za každých okolností postupovat podle § 175 OSŘ a vydat směnečný platební rozkaz. V určitých situacích budou spory ze směnek projednány ve standardním civilním sporném řízení. V následující kapitole nebudu v úplnosti popisovat nezkrácené řízení, neboť jeho průběh je shodný s jiným řízením o žalobě na plnění. Mým cílem je nezkrácené směnečné řízení porovnat v odlišnostech s jeho zkrácenou formou.

Projednání směnečných věcí v nezkráceném řízení nastane v případech, kdy soud nemůže směnečný platební rozkaz vydat, jelikož nebyly splněny podmínky uvedené v § 175 odst. 1. OSŘ. Soud o této skutečnosti nevydává žádné usnesení, postupuje podle poslední věty § 175 odst. 1 OSŘ a nařídí ve věci jednání.

Ve smyslu § 175 odst. 1. OSŘ tomu tak bude, pokud žalobce nepředloží k návrhu na zahájení řízení prvopis směnky nebo další důležité listiny k uplatnění práva. Žalobce může být soudem vyzván, aby předložil potřebné listiny nebo je doplnil s poučením, že pokud tak neučiní, soud směnečný platební rozkaz nevydá. Žalobce také může opomenout v žalobním návrhu výslovně uvést, že vydání směnečného platebního rozkazu požaduje. Soud by jednal v rozporu se zákonem, pokud by i bez výslovného požadavku žalobce směnečný platební rozkaz vydal. Odlišně je koncipováno vydání platebního rozkazu v § 172 odst. 1 OSŘ, kde soud může bez výslovné žádosti žalobce a bez slyšení žalovaného vydat platební rozkaz, je-li v žalobě uplatněno právo na zaplacení peněžité částky a vyplývá-li uplatněné právo ze skutečností uvedených žalobcem. Judikatura dále dovodila, že soud není povinen směnečný platební rozkaz vydat „*má-li pochybnosti o pravosti předložené směneční listiny. V tom je zahrnut i předběžný závěr soudu, zda předložená listina může být vůbec směnkou.*“³⁰ Soud taktéž nevydá směnečného platebního rozkazu, pokud žalobce „*uplatní nárok na směnečný peníz ve vyšší částce, než na kterou byla směnka vystavena.*“³¹ Odlišně by byla řešena situace, pokud by žalobce požadoval postih nad rámec čl. I § 48 a čl. I § 49 SŠZ. Soud by v takovém případě žalobci vyhověl jen v části odpovídajícím postižným právům, o zbytku nároku by rozhodl ve sporném řízení.³²

³⁰ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21.11.1996, sp.zn. 5 Cmo 466/95, in Beck-online, [cit. 20.2.2014].

³¹ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 14.4.1995, sp.zn. 5 Cm 197/94, in Beck-online, [cit. 20.2.2014].

³² DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 sv. ISBN 978-80-7400-107-9, s 1173.

Nejsou ojedinělé situace, kdy sám žalobce zapříčiní stav, kdy soud nebude moci směnečný platební rozkaz vydat. Osobně jsem se účastnila jednání u Krajského soudu v Českých Budějovicích nařízeného z důvodu chybného označení žalovaného. Žalobce v žalobním návrhu uvedl, že žalovaný směnku (vlastní) akceptoval. Soudce na základě ustanovení § 43 odst. 1 OSŘ žalobce vyzval k opravě návrhu a zároveň jej poučil o skutečnosti, že chybu nemůže blíže specifikovat, natož ji sám zhojit. Žalobce na výzvu soudu nijak nereagoval, tudíž bylo ve věci nařízeno jednání. Žalobce při jednání následně slovo „přijal“ změnil na slovo „vystavil“. Žalovaný dluh co do výše i důvodu uznal, soud nato vydal rozsudek, ve kterém zcela vyhověl návrhu žalobce. Soud ve výše zmíněném případě postupoval v souladu s Rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 9. ledna 2001, sp. zn. 9 Cm 204/2000 vztahující se na obdobný případ. V odůvodnění soud uvedl následující. „Žalobce v žalobě uvedl, že se žalovaný zavázal přijetím směnky, že žalovaný zaplatí směnečnou pohledávku; v žalobě není tvrzeno, že směnku vystavil žalovaný a že i z toho důvodu je povinen směnku zaplatit. Soud se nemohl zabývat tím, zda žalovaný vystavil předmětnou směnku cizí, a v případě kladného zjištění vyhovět žalobě, neboť by tím rozhodl v jiné věci, než která byla předmětem řízení, určeného obsahem žaloby.“³³ Z výše uvedeného vyplývá, že koncepce zkráceného řízení spolu se zásadou koncentrace, klade na žalobce relativně přísné nároky.

Od začátku letošního roku je účinná novela OSŘ, která v ustanovení § 175 odst. 1 OSŘ výslovně zakázala náhradní doručení směnečného platebního rozkazu. Z toho vyvozují, že nejčastější situací, kdy bude směnečný spor projednán v nezkráceném řízení, bude právě pro nedoručitelnost směnečného platebního rozkazu. O této problematice bude pojednáno v kapitole *Řízení o vydání směnečného platebního rozkazu*.

V nezkráceném řízení přichází v úvahu postup podle § 115a OSŘ, jestliže ve věci lze rozhodnout jen na základě účastníky předložených listinných důkazů a účastníci se práva účasti na projednání věci vzdali, popřípadě s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí, soud rozhodne i bez jednání. Soud má možnost kvalifikovanou výzvou ve smyslu § 114b OSŘ vybídnout žalovaného, aby sdělil, co namítá proti směnečnému platebnímu rozkazu. Nevyhoví-li žalovaný výzvě soudu, může být rozhodnuto rozsudkem pro uznání.

V nezkráceném řízení se nepoužije zásada předsunuté koncentrace, proto bude možné ze strany žalobce předkládat a navrhopvat důkazy na podporu svých tvrzení i v průběhu řízení a to až do vyhlášení rozsudku (§ 119a OSŘ). Taktéž žalovaný není

³³ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 9.1. 2001, sp. zn. 9 Cm 204/2000 in KOVAŘÍK, Zdeněk. *Přehled směnečné judikatury*. 3. vyd. (aktualiz. a rozš.). Praha: ASPI, 2005, 140 s. ISBN 80-735-7107-2, s. 81.

omezen zákonnou lhůtou pro podání námitek a může tak bránit svá práva v různých fázích řízení, to však jen za předpokladu, že mu není soudem stanovena lhůta podle § 118c OSŘ.³⁴

Soud v závěru rozhodne rozsudkem, kterým návrhu žalobce buď vyhoví, nebo jej zamítne. Nic také nebrání tomu, aby soud v nezkráceném řízení rozhodl rozsudkem pro uznání, tak i rozsudkem pro zmeškání. Proti výroku rozsudku je přípustné odvolání, s výjimkou rozhodnutí v bagatelních věcech podle § 202 odst. 2 OSŘ.³⁵

3.3 Směnka a rozhodčí řízení

Rozhodčí řízení (arbitrážní řízení) je považováno za součást civilního procesu. Dohodou účastníků je přenesena pravomoc rozhodnout jejich spor ze soudů na soukromé subjekty tj. na jednoho či více rozhodců nebo stálý rozhodčí soud.³⁶ Rozhodčí řízení je v právním řádu České republiky upraveno zákonem č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů (RozŘ).

3.3.1 Arbitrabilita směnečných sporů

Pokud uvažujeme o projednávání a rozhodování směnečných nároků ze směnky v rozhodčím řízení bude nutné nejdříve obecně posoudit otázku arbitrability³⁷ těchto vztahů. Přípustnost řešení sporu v rozhodčím řízení nalezneme v § 2 RozŘ, kde jsou vymezeny jak pozitivní, tak negativní podmínky arbitrability předmětu rozhodčí smlouvy. Předmětem sporu musí být majetkový vztah, k jeho rozhodnutí musí být dána pravomoc soudu,³⁸ nesmí se jednat o spory vzniklé v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů. Dále lze v arbitrážním řízení rozhodovat pouze spory, kde lze

³⁴ KOVAŘÍK, Zdeněk. Bulletin advokacie. *Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení*. Projednání směnečných věcí v nezkráceném řízení. 2001. Roč. 2001, č. 1, ISSN 1210-6348, s. 36.

³⁵ KOVAŘÍK, Zdeněk. Bulletin advokacie. *Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení*. Projednání směnečných věcí v nezkráceném řízení. 2001. Roč. 2001, č. 1, ISSN 1210-6348, s. 34-36.

³⁶ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha: Linde. ISBN 978-807-2018-420, s. 41-42.

³⁷ „arbitrabilita je okruh právních vztahů, ve kterém si státní moc nevyhradila právo rozhodovat výlučně státními soudy (popřípadě jinými správními orgány) a připustila tedy, aby byly spory rozhodovány i rozhodci, pokud si tak strany ujednají. Je to oblast, kde se státní moc zavázala uznávat a vykonávat nálezy v řešení sporů, pokud byly dosaženy zvláštním postupem, jenž probíhá z iniciativy stran a za jejich participace, způsobem, jenž stát svým zákonodárstvím připouští.“ RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2004, xx, 745 s. ISBN 80-717-9873-8, s. 201.

³⁸ Soudní pravomoc v občanském soudním řízení je podle § 7 OSŘ dána ve sporech a jiných právních věcech, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných a obchodních vztahů, pokud je podle zákona neprojednávají jiné orgány.

o předmětu sporu uzavřít smír. Není pochybnost o tom, že směnečný vztah jakožto vztah mezi subjekty při projednávání a rozhodování nároků ze směnky má majetkovou povahu. Je zde dána pravomoc obecného soudu, když směnečné vztahy řadíme mezi vztahy občanskoprávní. Negativní podmínka arbitrability bude splněna i v případě, kdy směnka vznikla v souvislosti s výkonem rozhodnutí nebo v souvislosti s úpadkem, jelikož směnka představuje abstraktní závazek a tudíž není rozhodující její kauza. Splněna je také poslední podmínka arbitrability, když strany mohou v případě sporů vzniklých ze směnek uzavřít smír. Vzhledem k výše uvedenému lze konstatovat, že spory ze směnek lze projednat a rozhodnout v rozhodčím řízení.³⁹ Obecnou arbitrovatelnost směnek, při splnění výše uvedených podmínek, potvrdil také Nejvyšší soud České republiky ve svém rozhodnutí sp. zn. Cdo 1130/2011⁴⁰.

Důležitým předpokladem pro projednání sporů ze směnek v rozhodčím řízení je platně sjednaná rozhodčí smlouva (subjektivní arbitrabilita). Rozhodčí smlouvu jsou strany povinny sjednat písemně pod sankcí neplatnosti. Smlouva o rozhodci se uzavírá pro již existující spor, naproti tomu rozhodčí doložkou strany upravují své potenciální spory v budoucnu. Není vyloučeno, aby rozhodčí doložka byla součástí listiny, ale zřejmě to nebude obvyklé, neboť směnečný věřitel nejspíš nebude mít zájem podepsat směnku na lícovou stranu, aby zde nevznikla pochybnost o jeho právním postavení.

3.3.2 Převod směnky s ohledem na rozhodčí smlouvu

V ustanovení § 2 odst. 5 RozŘ je uvedeno, že rozhodčí smlouvou jsou vázáni i právní nástupci stran, pokud to strany ve smlouvě výlučně nevyločí. Je nutné zdůraznit, že při převodu směnky indosamentem či blankotradicí nelze hovořit o právním nástupnictví, jelikož se jedná o originální nabytí práv. Na druhou stranu se o právní nástupnictví bude jednat v případě převodu rektasměnky postoupením pohledávky (tzv. cesí). Pochybnosti o originálním nabytí práv jistě nenastanou při přechodu práv, a to jak univerzální, tak singulární cesí. Z výše uvedeného vyplývá, že může nastat situace, kdy pouze v některých vztazích bude o nárocích ze směnky rozhodnuto v rozhodčím řízení. Tam, kde noví účastníci neuzavřou platnou rozhodčí smlouvu, bude dána pravomoc obecných soudů.⁴¹ Osobně se domnívám, že v případě snahy o uzavření rozhodčí smlouvy s novými účastníky, bude absentovat vůle především na straně směnečně zavázaných osob.

³⁹ PAŘÍZEK, Igor. Právní rozhledy. *Směnka a rozhodčí řízení*. 2002, č. 1, str. 9.

⁴⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31.4.2011, sp.zn. Cdo 1130/2011, in Beck-online, [cit. 26.2.2014].

⁴¹ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, 642 s. ISBN 978-80-7400-402-5, s. 490.

3.3.3 Směnečné rozhodčí řízení

Arbitrážní řízení lze zahájit výlučně jen na návrh účastníka. V rozhodčím řízení si mohou strany stanovit zvláštní procesní postup, který však nesmí kolidovat s kogentními ustanoveními RozŘ. Pokud je v rozhodčí smlouvě sjednána příslušnost konkrétního stálého rozhodčího soudu, bude spor projednán podle interních statutů a řádů dané instituce. Jestliže neexistuje dohoda stran o procesním postupu, je zde ponechán volný prostor pro úvahu rozhodce popř. rozhodců. Není zde vyloučena ani možnost, že rozhodce spor rozhodne na základě obecných zásad spravedlnosti (equity).

Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů nijak neupravuje zvláštní procesní postup při projednávání a rozhodování nároků ze směnky. Z tohoto důvodu má významné postavení § 30 RozŘ, který upravuje podpůrné použití OSŘ, za předpokladu, že RozŘ nemá ve věci svou speciální úpravu. Podle autora komentáře k RozŘ A. Bělohávka se jedná o *analogii iuris*, když „*úprava obsažená v předpisech o občanském soudním řízení tak není přímo použitelná, nýbrž poskytuje pouze základ pro rozhodování rozhodců.*“⁴² Ač se přímo nabízí použití postupu podle § 175 OSŘ, tato premisa se nepotvrdí jako správná, a to z důvodů, které uvádím následně.

Určité obecné procesní zásady provázející rozhodčí řízení jsou shodné se sporným řízením před civilními soudy (rovnost procesních stran, možnost vyjádření se k prováděným důkazům). Zásada neveřejnosti jednání, jednoinstančnost řízení (s možností přezkumu), zásada smluvní autonomie stran, zásada neformálnosti řízení jsou naopak specifické zásady provázející řízení před rozhodcem.⁴³ Do kolize se zde dostává zásada koncentrace, charakteristická pro směnečné soudní řízení, s kogentním ustanovením § 18 RozŘ, zaručující stranám rovné postavení a povinnost poskytnutí plné příležitosti k uplatnění jejich práv. Navíc je v § 31 písm. e) RozŘ uvedeno, že soud na návrh kterékoliv strany zruší rozhodčí nález, jestliže straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat. I. Pařízek z toho vyvozuje, že zákonodárce neměl v úmyslu připustit použitelnost zásady koncentrace v rozhodčím řízení.⁴⁴ Z absence zásady koncentrace vyplývá také skutečnost, že žalobce může prvopis směnky předložit kdykoliv v průběhu řízení, ač je vzhledem k osvědčení aktivní legitimace výhodnější přiložit ji k samotné žalobě. Výhoda na straně žalobce bude také spočívat v možnosti změny žaloby v průběhu

⁴² BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vydání. 1672 s. ISBN 978-807-1793-427, s. 1040.

⁴³ PAŘÍZEK, Igor. *Právní rozhledy. Směnka a rozhodčí řízení*. 2002, č. 1, str. 7.

⁴⁴ PAŘÍZEK, Igor. *Právní rozhledy. Směnka a rozhodčí řízení*. 2002, č. 1, str. 7.

řízení. Žalovaný, na rozdíl od zkráceného směnečného řízení, nebude vázán lhůtou pro podání námitek a bude oprávněn se vyjadřovat a podávat důkazy na podporu svých tvrzení v celém průběhu řízení, respektive ve lhůtě stanovené rozhodcem.

V arbitrážním řízení jsou taxativně stanoveny dvě formy rozhodnutí – rozhodčí nález a usnesení (§ 23 RozŘ). Směnečný věřitel se tudíž nemůže domáhat vydání směnečného platebního rozkazu. Jakákoli dohoda stran o analogickém použití zkráceného rozkazního řízení by byla neplatná.⁴⁵ Pokud se na tom strany sporu v rozhodčí smlouvě dohodnou, lze rozhodčí nález přezkoumat, ale stále v rámci rozhodčího řízení.

Písemné vyhotovení rozhodčího nálezu se doručuje stranám. Rozhodčí nález je opatřen doložkou vykonatelnosti poté, co je doručen účastníkům (§ 28 RozŘ). Není zde stanovena podmínka nutnosti doručení do vlastních rukou, avšak tento postup lze s ohledem na výkon rozhodnutí doporučit.

3.3.4 Výhody a nevýhody uplatnění nároků ze směnky v rozhodčím řízení

V návaznosti na výše uvedené shrnu z pozice žalobce výhody a nevýhody projednání sporu ze směnky v rozhodčím řízením.

Výhodu shledávám v možnosti výběru osoby či osob, místa a do jisté míry také způsobu rozhodnutí sporu. Navíc může být ve věci rozhodnuto v řádu hodin nebo dní, roli zde hraje také jednoinstančnost řízení, pokud si strany nedohodnou následný přezkum rozhodčího nálezu. Mnohým žalobcům bude také vyhovovat obligatorně stanovená neveřejnost řízení. Žalobce není v arbitrážním řízení, na rozdíl od směnečného řízení soudního, vázán zásadou koncentrace, může tudíž předkládat listiny i po zahájení řízení nebo měnit žalobu v jeho průběhu. Navíc může žalobce požadovat i tzv. mimosměnečné nároky stanovené nad rámec čl. I § 48 odst. 1 ZSŠ. V neposlední řadě bývá poplatek za rozhodčí řízení výrazně nižší než v řízení před civilními soudy.⁴⁶

Naopak nevýhody projednání směnečných sporů v rozhodčím řízení vidím v možné neodborné způsobilosti rozhodců a nedostatečné znalosti specifík týkajících se smének. Pochybnosti účastníků řízení může také vyvolat případná nestrannost a nezávislost rozhodců. Pokud nebude mít žalobce uzavřenou rozhodčí smlouvu se všemi účastníky, nebude mít možnost žalovat všechny osoby v dlužnickém postavení.⁴⁷ Výhoda absence

⁴⁵ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vydání. 1672 s. ISBN 978-807-1793-427., s. 836.

⁴⁶ PAŘÍZEK, Igor. *Právní rozhledy. Směnka a rozhodčí řízení*. 2002, č. 1, str. 14.

⁴⁷ PAŘÍZEK, Igor. *Právní rozhledy. Směnka a rozhodčí řízení*. 2002, č. 1, str. 15.

zásady koncentrace řízení na straně žalobce je vyvážena schopností obrany žalovaného po celou dobu řízení, když mu neběží žádná zákonná lhůta k podání námitek.

4 Řízení o vydání směnečného platebního rozkazu

V předchozí kapitole bylo uvedeno, že zkrácené směnečné řízení je možno rozdělit do dvou částí. V první z nich, také nazývané rozkazní řízení, soud při splnění všech předpokladů, rozhodne o vydání směnečného platebního rozkazu. Svou povahou se jedná o listinné řízení. Druhá část – námitkovému řízení je fází eventuální. Námitkové řízení nebude přítomno, pokud žalovaný nepodá proti směnečnému platebnímu rozkazu námitky (§ 175 odst. 4).

4.1 Aktivní a pasivní legitimace

Aktivně legitimovaný může být žalobce třemi způsoby. Prvním z nich je osoba přímo legitimována směnečnou listinou, v jejíž prospěch byla směnka vystavena. Může jím být i indosatář, v případě, že byla směnka na řad rubopisována a pokud mu svědčí celá řada indosamentů po sobě jdoucích. Je-li poslední rubopis nevyplněný, bude legitimován každý detentor směnečné listiny. Ze směnky jsou přímo legitimovány také osoby, které se domáhají dalšího postihu ze směnky proti svým směnečným předchůdcům proto, že již ze směnky hradili podle čl. I § 49 ZSŠ. Druhou skupinou aktivně legitimovaných žalobců jsou právní nástupci věřitelů. Tím bude postupník v případě převodu rektasměnky, dědic či právní nástupce společnosti zaniklé bez likvidace. Pokud je žalobce aktivně legitimován na základě jiných skutečností, než vyplývají ze směnky, musí toto osvědčit i dalšími listinami (např. doklad o nabytí dědictví). Konečně poslední skupinou aktivně legitimovaných nejsou věřitelé ze směnky, ale osoby, jenž mohou se směnkou disponovat s ohledem na své postavení.⁴⁸ Tím je míněn např. insolvenční správce, pokud bude směnka součástí majetkové podstaty dlužníka ve smyslu § 205 odst. 1 písm. f) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

Nic nebrání tomu, aby v průběhu směnečného řízení byla směnka převedena na jiného majitele. Procesní nástupnictví při přechodu nebo převodu práv se řídí ustanovením § 107a OSŘ. Soud bude po podání návrhu pouze zkoumat skutečnost, zda je osvědčena skutečnost, se kterou právo spojuje převod nebo přechod práv. Vstup nového účastníka, kterému byla cedována rektasměnka nebude činit potíže, protože žalobce spolu s návrhem

⁴⁸ KOVAŘÍK, Zdeněk. Bulletin advokacie. *Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení*. 2000. Roč. 2000, č. 9, ISSN 1210-6348, s. 44-46.

na vstup nového žalobce do řízení předloží smlouvu o postoupení pohledávky. Převod směnky na řad již v sobě skýtá určité obtíže. Soud v konkrétním případě⁴⁹ rozhodl, že převod směnky rubopisem je hmotněprávním úkonem účastníka a žádné ustanovení OSŘ jeho provedení v průběhu směnečného řízení nebrání. K tomuto podotýkám, že převodu směnky rubopisem po zahájení řízení není snadné dostat, neboť originál směnky, na jehož rubu by se měl indosament nacházet, by měl po celé řízení zůstat v držení soudu. Jen tak je zajištěna jistota ohledně aktivní legitimace žalobce. Soud, v jehož depozitu je směnka umístěna, nese odpovědnost za zničení či ztrátu směnky. Z tohoto hlediska je pochopitelné, pokud soudy nejsou ochotny směnku vydat.

Je zcela na žalobci, zdali požaduje zaplacení směnečné sumy po všech dlužnících nebo jen po některých z nich. V solidárním společenství dlužníků má každý dlužník postavení samostatného účastníka v řízení. Žalován může být dlužník přímý (např. směnečník u směnky cizí nebo výstavce u směnky vlastní), stejně jako dlužník nepřímý (např. směnečný rukojmí). V soudních rozhodnutích se opakovaně zdůrazňuje charakter směnky jako abstraktního cenného papíru. Proto směnečným dlužníkem může být i ten, kdo se podepsal neoprávněně za jinou osobu nebo pouhým omylem. I v případech, kdy „se dlužník na směnku podepíše, je směnečně zavázán i tehdy, není-li mezi ním a majitelem směnky žádný jiný závazkový vztah.“⁵⁰ Tato skutečnost nezakládá neplatnost samotné směnky, ale pouze kauzální námitku proti původnímu majiteli směnky. Pasivně legitimováni mohou pochopitelně být také právní nástupci žalovaných. Naopak je nepřípustné, aby směnečný dlužník svůj dluh převedl na jinou osobu ve smyslu ustanovení § 1888-1890 OZ o převzetí dluhu.

Z důvodu možného převodu směnky na jiného majitele, dlužník nemusí být informován kdo je v danou chvíli vlastníkem směnky. Zákon v tomto případě notifikační povinnost neukládá. V případě, že dlužník při splatnosti směnku neuhradí, nemusí věřitel před podáním žaloby činit žádné další úkony. Proto má samotná žaloba význam prezentace směnečné listiny, i v případě, kdy směnka nebyla u přímého dlužníka předložena k placení.⁵¹ Povinnost předložit směnku k placení má věřitel toliko u nepřímých dlužníků. Práva vyplývající ze směnky může věřitel proti všem dlužníkům uplatnit v jedné žalobě.

⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 8.10.2003, sp. zn. 29 Odo 454/2003, in Beck-online, [cit. 4.3.2014].

⁵⁰ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 11.2.1997, sp.zn. 5 Cmo 11/96, in Beck-online, [cit. 26.2.2014].

⁵¹ CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-720-1382-3, s. 133.

4.2 Žaloba na vydání směnečného platebního rozkazu

Žaloba musí splňovat obecné náležitosti pro podání podle § 42 OSŘ i pro návrh na zahájení řízení podle § 79 OSŘ. Podání se bude ve smyslu § 41 odst. 2 OSŘ posuzovat podle obsahu bez ohledu na označení. Ve směnečném řízení se žaloba zpravidla označuje jako návrh na vydání směnečného platebního rozkazu. Zákon v § 175 OSŘ vyžaduje výslovný návrh žalobce na vydání směnečného platebního rozkazu, avšak není podmínkou, aby byl návrh součástí žaloby. Žalobce tak musí učinit nejpozději do doby než soud rozhodne o nařízení jednání ve věci.⁵²

V žalobním návrhu je nutné uvést důvod jeho podání. Nejčastějším důvodem bude nezaplacení směnky při splatnosti. Žalobce má také, na základě čl. I § 43 odst. 2 ZŠS, možnost žádat zaplacení směnky před splatností. Tak tomu bude např., bylo-li ohledně majetku směnečníka či výstavce, vydáno rozhodnutí o úpadku nebo o zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku, zastavil-li směnečník své platy nebo byl-li bezvýsledně veden výkon rozhodnutí nebo exekuce na jeho majetek. Důvodem podání žaloby při dalším postihu bude skutečnost, že žalobce sám ze směnky plnil. Tyto skutečnosti musí soudu doložit příslušnými listinami.

Vzhledem k zásadě předsunuté koncentrace lze změnit, popřípadě doplnit žalobu pouze do vydání směnečného platebního rozkazu. K žalobě musí žalobce předložit originál směnečné listiny. Kopie ani úředně ověřené nejsou přípustné. Jelikož je do směnečné listiny přímo inkorporován žalobcův nárok, v případě ztráty nebo znehodnocení by žalobce pozbyl svou aktivní legitimaci. Směnku je, stejně jako jiný cenný papír, možné umořit. Umořovací řízení však v mém výkladu ponechám stranou.

Rozkazní řízení je koncipováno jako rozhodnutí na základě tvrzení žalobce. Okruh tvrzených skutečností v návrhu na vydání směnečného platebního rozkazu bude podstatně užší než v jiných žalobách. Sám žalobce není povinen vylíčit rozhodné skutečnosti nad rámec požadovaného. Postačí, pokud popíše směnku tak, aby ji soud i žalovaný spolehlivě identifikoval. Návrh na zahájení řízení by měl obsahovat údaje obsažené v čl. I § 1 a v čl. I § 75 ZŠS. Především by měl návrh obsahovat vše o doložkách, které mohou mít jakýkoli význam. Pokud žalobce není prvním majitelem směnky, měl by tuto skutečnost v žalobě uvést a doložit buď nepřerušenu řadu rubopisů u směnky na řad, nebo smlouvu o převodu směnky v případě rektasměnky. Jinými slovy „ze žalobního návrhu (...) musí být vždy

⁵² KOVAŘÍK, Zdeněk. Bulletin advokacie. *Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení*. 2000. Roč. 2000, č. 10, ISSN 1210-6348, s. 11.

jasné, zda jde o směnku vlastní nebo cizí (...), dále kde, kdy s kým byla vystavena, na kolik zní a je-li úročena včetně úroků, kdy je splatná a kde, a je-li umístěná a u koho. Kdo je remitentem, a byla-li indosována, také je nutné uvést, jak k ní žalobce přišel. Je nutné uvést i případné avaly. U cizích směnek je významné uvést, i zda byla přijata, případně do jaké výše. Vždy je nutno uvést doložku „bez protestu“, je-li na směnce vyznačena.“⁵³

Všechny žalobní návrhy musí být doručeny také žalovanému. Ze stejnopisu žaloby by měl žalovaný zjistit všechny podstatné skutečnosti, vztahující se k dané směnce. Směnečný dlužník může být vázán větším počtem směnek, proto by nedostatečná identifikace ztížila jeho postavení v námitkovém řízení. S ohledem na výše uvedené, by měl soud dbát na to, aby žalobce uvedl všechna rozhodná tvrzení a správně identifikoval žalovanou směnku. Na straně druhé žalobci často chybují, když v podáních uvádějí nadbytečné informace týkající se obsahu směnečné dohody (např. vystavení směnky za účelem zajištění dluhu). Žalobce nemusí ani tvrdit, že směnka byla původně blankosměnkou. Takové tvrzení může být naopak kontraproduktivní, neboť žalobce tím usnadňuje obranu žalovaného.⁵⁴

Řízení je zahájeno dnem, kdy žaloba došla soudu. Soud následně provádí cenzuru směnečné listiny, jinými slovy se zabývá otázkou, zda předložená listina splňuje náležitosti směnky a zda není pochyb o její pravosti. Žalobce je povinen předložit další listiny potřebné k uplatnění práva. Tyto jsou upraveny hmotným právem (např. protestní listinu, smlouvu o převodu pohledávky apod.). V případě, že žalobce soudu nedodá prvopis směnky a další listiny potřebné k vydání rozhodnutí, nebude to důvodem k odmítnutí žaloby (§ 43 odst. 2 OSŘ) ani k zastavení řízení podle § 104 OSŘ, ale nebudou splněny předpoklady k vydání směnečného platebního rozkazu a soud proto nařídí jednání. O nevyhovění návrhu na vydání směnečného platebního rozkazu se nevydává zvláštní usnesení. Soud projedná nároky ze směnky v nezkráceném řízení

Předpokladem pro vydání směnečného platebního rozkazu je zaplacení soudního poplatku. Soudní poplatek bude tvořen součtem poplatku vypočteného ze základu tvořeného směnečnou sumou a 6 % úrokem do podání návrhu a poplatku vypočteného ze základu tvořeného výší požadované odměny.^{55 56}

⁵³ KOVAŘÍK, Zdeněk. Bulletin advokacie. *Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení*. 2000. Roč. 2000, č. 9, ISSN 1210-6348, s. 48.

⁵⁴ DERKA, Ladislav. Bulletin advokacie. *Typické procesní chyby účastníků ve sporech o zaplacení směnky*. 2007. Roč. 2007, č. 12, ISSN 1210-6348, s. 25-26.

⁵⁵ KOVAŘÍK, Zdeněk. Bulletin advokacie. *Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení*. 2000. Roč. 2000, č. 9, ISSN 1210-6348, s. 53.

⁵⁶ Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

4.2.1 Petit žaloby

Žalobce může v petitu žaloby požadovat pouze nároky dovolené v čl. I § 48 a v čl. I § 49 ZSŠ. Zpravidla se žalobce bude domáhat zaplacení směnečné sumy nebo té části, kterou žalovaný doposud neuhradil. Žalobce má dále právo požadovat zaplacení úroků ve výši 6 %. Úrok počíná běžet dnem následujícím po dni splatnosti směnky, přičemž může být vyčíslen ke dni podání žalobního návrhu. Uvedený úrok je speciálně směnečný a nelze ho považovat za úrok z prodlení, i když plní stejnou funkci. Jeho výše je přímo stanovena zákonem a není možné se od ní odchýlit.

Nadto může žalobce požadovat útraty spojené s neplacením směnky, mezi které patří skutečné a prokazatelné výdaje, které mu v souvislosti s nezaplacením směnky vznikly (platba notáři za protestaci, poštovné apod.). Úrok a útraty tvoří příslušenství pohledávky ve smyslu § 513 OZ. Ze zákona má žalobce nárok na odměnu ve výši jedné třetiny procenta ze směnečné sumy. Tato provize je jistou formou odškodnění a nemá povahu příslušenství pohledávky.⁵⁷

Není podstatné, zda uvedené žalobce žádá po přímém dlužníkovi nebo jako postih následný. Je potřeba brát zřetel na to, že v případě uhrazení při dalším postihu bude mít nárok na postih vůči všem zbývajícím dlužníkům.

Je jistě představitelné, že si účastníci směnečného vztahu ujednájí i nároky, které ZSŠ neupravuje např. smluvní úroky, smluvní pokutu apod. Důvodem může být skutečnost, že věřitel považuje šestiprocentní úrok za nedostatečný. Je potřeba upozornit na to, že nároky ujednané nad rámec ustanovení čl. I § 48 a čl. I § 49 ZSŠ bude možné uplatnit jen mimo směnečné řízení.

4.3 Směnečný platební rozkaz

Jsou-li splněny zákonem požadované podmínky a soudce nemá pochybnosti o pravosti směnečné listiny, vydá směnečný platební rozkaz, v němž žalovanému uloží povinnost do patnácti dnů od doručení zaplatit požadovanou sumu, nebo aby v této lhůtě podal k předmětnému soudu námitky.

Z dikce ustanovení § 175 odst. 1 OSŘ vyplývá, že vydání směnečného platebního rozkazu není závislé na uvážení soudu. Souhlasím s názorem Z. Kovaříka, který v povinnosti soudu vydat směnečný platební rozkaz, samozřejmě za podmínek

⁵⁷ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, 642 s. ISBN 978-80-7400-402-5, s. 224-227.

stanovených zákonem, vidí naplnění hmotněprávní přínosnosti směnky.⁵⁸ Formální povaha řízení se také projeví ve srovnání daného ustanovení s ustanovením § 172 OSŘ, které stanoví, že soud může „klasický“ platební rozkaz vydat i bez výslovné žádosti žalobce. Mám za to, že tuto skutečnost nereflektoval Vrchní soud v Praze, když v rozsudku potvrdil postup soudu prvního stupně, který směnečný platební rozkaz nevydal, ač neměl pochybnosti o platnosti a pravosti směnky, neboť žalovaný uvedl, že placení směnky odmítá. Vrchní soud v odůvodnění uvedl, že vydání směnečného platebního rozkazu by byl pouze formální postup, jelikož soudu bylo známo negativní stanovisko žalovaného k žalobcově návrhu.⁵⁹

V otázce posouzení rozhodného stavu při vydání směnečného platebního rozkazu Nejvyšší soud formuloval a odůvodnil závěr, že „*správnost směnečného platebního rozkazu je nutno posuzovat podle stavu, který zde byl v okamžiku jeho vydání, přičemž skutečnosti, k nimž došlo až po této době, důvodem k jeho zrušení být nemohou.*“⁶⁰

S ohledem na výše uvedené, je zřejmé, že soud rozhodne ve věci samé na základě žaloby, aniž by při tom byla slyšena i druhá strana. Tímto však není dotčena zásada rovného postavení stran, neboť žalovaný má možnost podat obranu a tím pozastavit účinnost směnečného platebního rozkazu. Je potřeba zdůraznit, že soud před vydáním směnečného platebního rozkazu neposuzuje okolnosti týkající se kauzálních vztahů⁶¹.

Vydáním směnečného platebního rozkazu se završuje první etapa zkráceného směnečného rozkazního řízení. Na rozdíl od platebního rozkazu, může směnečný platební rozkaz vydat pouze soudce, nikoli vyšší soudní úředník, soudní čekatel nebo asistent soudce. V prvním stupni rozhoduje o nárocích ze směnky vždy samosoudce (§ 36a odst. 3 OSŘ). Směnečný platební rozkaz obsahuje označení soudu účastníků, číslo jednací a datum vydání. Součástí výroku je příkaz žalovanému nebo žalovaným zaplatit požadovanou částku nebo možnost podání námitek ve stanovené lhůtě. V poučení je obsažena informace k jakému soudu směřovat případné námitky, jaké jsou následky opožděně podaných nebo vadných námitek a možnost napadnout výrok o náhradě nákladů řízení odvoláním, a to v obecné patnáctidenní lhůtě.

⁵⁸ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, 642 s. ISBN 978-80-7400-402-5, s. 479.

⁵⁹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 17.9.1996, sp. zn. 5 Cmo 631/95, in Beck-online, [cit. 26.2.2014].

⁶⁰ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21.1.2009, sp.zn. 29 Cdo 630/2007 in Beck-online, [cit. 16.2.2014].

⁶¹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 3.8.1999, sp.zn. 5 Cmo 74/99, in Beck-online, [cit. 28.2.2014].

4.3.1 Oprava směnečného platebního rozkazu

Pokud směnečný platební rozkaz vykazuje nesprávnosti, tuto situaci řeší ustanovení § 175 odst. 2 OSŘ, které odkazuje na použití ustanovení § 174 odst. 4 OSŘ, jenž je samo odkazovací normou. Oprava zjevných nesprávností, chyby v psaní a v počtech se opraví podle ustanovení § 164 kdykoli a to i bez návrhu. V návaznosti na vydání opravného usnesení může soud odložit vykonatelnost směnečného platebního rozkazu do doby, než usnesení nabude právní moci.

Vrchní soud v Praze se ve věci 5 Cmo 74/99 zabýval důsledky opravy směnečného platebního rozkazu pro žalovaného. V odůvodnění odvolací soud odkázal na analogické použití postupu podle § 204 odst. 1 tj. běh nové lhůty v případě odvolání. Konkrétně uvedl, že „běží nová námitková lhůta od právní moci opravného usnesení. To ovšem samozřejmě platí za předpokladu, že opravou dochází ke skutečné změně v obsahu práv a povinností účastníků.“⁶² Pokud se oprava bude týkat pouze výroku o nákladech řízení, poběží účastníkům od právní moci opravného usnesení nová patnáctidenní lhůta pro podání odvolání (§ 204 odst. 1 OSŘ).

Je otázkou, jaké možnosti má žalobce, pokud soud vydá směnečný platební rozkaz, ve kterém se odchýlí od jeho návrhu a nebude se jednat o zřejmé nesprávnosti nebo o výši nákladů řízení. Zákon mu nedovoluje podání námitek ani odvolání, ani jiným způsobem tuto situaci neřeší. Z. Kovařík navrhuje použití § 166 OSŘ tedy, že žalobce navrhne anebo soud i bez návrhu vydá doplňující směnečný platební rozkaz.⁶³

Pokud soud neshledá návrh na opravu vydaného rozhodnutí opodstatněným, usnesením jej zamítne. Usnesení lze napadnout odvoláním. K provedení opravy zákon nepředepisuje žádnou lhůtu. Soud proto může opravit směnečný platební rozkaz kdykoli, když vyjde chyba najevo, a to i tehdy pokud již rozhodnutí nabylo právní moci a vykonatelnosti.⁶⁴

4.3.2 Právní moc a vykonatelnost

Marným uplynutím patnácti denní lhůty k podání námitek, případně jejich zpětvzetím se stává směnečný platební rozkaz pravomocným a vykonatelným. Stává se závazným

⁶² Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25.10.2005, sp.zn. 5 Cmo 364/2005, in Beck-online, [cit. 28.2.2014].

⁶³ KOVAŘÍK, Zdeněk. Bulletin advokacie. *Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení*. 2000. Roč. 2000, č. 10, ISSN 1210-6348, s. 15.

⁶⁴ DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 sv. ISBN 978-80-7400-107-9., s. 751.

rozhodnutím nejen pro všechny účastníky řízení, ale též v prejudiciálním smyslu pro všechny orgány. Nezměnitelnost zakládá překážku věci pravomocně rozhodnuté (§ 159a OSŘ). Proti pravomocnému a vykonatelnému směnečnému platebnímu rozkazu se lze bránit pouze mimořádnými opravnými prostředky.⁶⁵

Pokud směnečný dlužník nesplní jemu soudem uloženou povinnost, může ji věřitel vymáhat v exekučním řízení. I přes zjištění nedostatku některých z podmínek řízení, nemůže soud zrušit směnečný platební rozkaz, který již nabyl účinků pravomocného rozsudku.⁶⁶ Okolnost, že dalšímu z žalovaných, který je samostatným společníkem, dosud běží lhůta k podání námitek nebo, že byl pro nedoručitelnost vůči němu směnečný platební rozkaz zrušen, nemá vliv na právní moc a vykonatelnost směnečného platebního rozkazu pro ostatní žalované.⁶⁷

4.4 Doručování

Doručením písemného vyhotovení směnečného platebního rozkazu se účastník dozvídá o právech a povinnostech v něm obsažené. S momentem doručení jsou spojeny důležité procesní důsledky, především počátek běhu lhůty k plnění nebo podání námitek, popřípadě k podání odvolání.⁶⁸

Na doručování směnečného platebního rozkazu se použijí obecná pravidla pro doručování písemnosti v soudním řízení § 158 odst. 2. Spolu se směnečným platebním rozkazem se žalovanému doručuje také žaloba, pokud mu již nebyla doručena dříve.

Novela OSŘ č. 293/2013 Sb., která nabyla účinnosti 1. ledna 2014, změnila ustanovení § 175 odst. 1 v tom smyslu, že nově je u směnečného platebního rozkazu vyloučeno náhradní doručení. V minulosti, na rozdíl od platebního rozkazu, OSŘ v § 175 neobsahoval ustanovení o vyloučení náhradního doručení. Ústavní soud sp. zn. III. ÚS 325/11 v minulosti dovodil, že doručení do vlastních rukou žalovaného bez výslovného vyloučení náhradního doručení, dovoluje použít fikce doručení, kdy písemnost byla uložena a adresát byl vyzván k jejímu vyzvednutí (§ 49 OSŘ).⁶⁹ V dalším usnesení Ústavní soud reagoval na stížnost, ve které stěžovatelka tvrdila, že náhradním doručením

⁶⁵ DAVID, Ludvík. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, 2 v. ISBN 978-807-3574-604., s. 829.

⁶⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14.10.1997, sp.zn. 9 Cmo 426/97, in KOVAŘÍK, Zdeněk. *Přehled směnečné judikatury*. 3. vyd. (aktualiz. a rozš.). Praha: ASPI, 2005, 140 s. ISBN 80-735-7107-2., s. 85.

⁶⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.2.2000, sp. zn. 20 Cdo 2599/98 in DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 sv. ISBN 978-80-7400-107-9., s. 1180.

⁶⁸ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha: Linde. ISBN 978-807-2018-420. 279-280.

⁶⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 13.9.2012, sp. zn. III. ÚS 325/11, in Beck-online, [cit. 15.2.2014].

směnečného platebního rozkazu byla porušena její práva na spravedlivý proces. Ústavní soud k tomu uvedl, že možnost náhradního doručení směnečného platebního rozkazu „základní právo stěžovatele na přístup k soudu skutečně omezuje, avšak přímo neohrožuje podstatu uvedeného práva. Jestliže je tedy v případě rozhodnutí směnečným platebním rozkazem přípustné náhradní doručení, přičemž žalovanému je uloženo splnit povinnost do tří dnů od doručení nebo v téže lhůtě podat námitky, nelze učinit závěr, že by současná právní úprava znemožňovala přístup k soudu. Navíc lze konstatovat, že v případě vystavení směnky účastníci vztahu dopředu znají právní úpravu rozkazního řízení a tedy také případné následky v podobě možnosti náhradního doručení nebo lhůty pro podání námitek.“⁷⁰

Institut náhradního doručení u směnečného platebního rozkazu byl předmětem mnohých odborných polemik. Osobně zastávám názor, že směnka překonala svůj původní záměr být prostředkem placení či zajištění mezi profesionálními obchodníky, u kterých se očekávala jistá míra obezřetnosti. V dnešní době se směnky ve větší míře vyskytují mezi „laickou“ veřejností. Nebylo výjimkou, že se žalovaný o své povinnosti dozvěděl až při vykonávacím řízení. Povinnost doručit směnečný platební rozkaz do vlastních rukou, bez možnosti náhradního doručení zabezpečuje žalovanému, aby se dozvěděl, že mu bylo soudem (bez nařízení jednání) uložena zaplatit peněžité plnění vyplývající ze směnky. Z těchto důvodů se přikláním k mínění, že při doručování směnečného platebního rozkazu by neměl být použit institut náhradního doručení. Stejný názor zastávají autoři komentáře, když uvádějí: „směnečný (šekový) platební rozkaz se vydává bez jednání a hlavně bez slyšení odpůrce; potřeba zajistit mu možnost bránit jeho práva je tedy stejně naléhavá jako u obecné formy platebního rozkazu, neboť aby žalovaný mohl svá práva účinně hájit, musí se o vydání směnečného (šekového) platebního rozkazu vůbec dozvědět.“⁷¹ V zákazu náhradního doručení shledávám naplnění zásady rovnosti účastníků řízení a zásady spravedlivého procesu, jak jsou zakotvené v čl. 1, čl. 36 odst. 1, čl. 37 odst. 3, a čl. 38 odst. 2. zákona č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.

V souladu se zásadou procesní ekonomie soud zjišťuje z dostupných evidencí údaje o možném pobytu žalovaného. Postup soudu lze analogicky dovodit z doručování v případě „klasického“ platebního rozkazu. „První bezvýsledný pokus o doručení zásilky nebude zásadně důvodem ke zrušení vydaného platebního rozkazu, nýbrž bude nutné ve

⁷⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 14.7.2010, sp. zn. I ÚS 1667/10, in Beck-online, [cit. 17.2.2014].

⁷¹ DAVID, Ludvík. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, 2 v. ISBN 978-807-3574-604, s. 827-828.

*smyslu základních ustanovení občanského soudního řádu působit k tomu, aby byl doručen. Pokud by se ovšem i s použitím dalšího zákonem připuštěného způsobu doručování nedařilo zásilku doručit, bude na místě zrušení platebního rozkazu...*⁷² V případě, že žalovaný není na adrese zastížen, může soud vyzvat žalobce, aby doplnil popřípadě opravil jemu známé bydliště žalovaného.

Žalobci se směnečný platební rozkaz doručuje nikoli do vlastních rukou (§ 50 OSŘ). V případě že je žalobce zastoupen, je doručováno jen tomuto zástupci (§ 50b OSŘ).

Ve shodě s obecnou úpravou doručení v ustanovení § 50c OSŘ se za náhradní doručení nepovažuje, pokud žalovaný nebo jeho právní zástupce odmítne přes poučení směnečný platební rozkaz přijmout. Za den doručení se tak považuje den, kdy bylo odepřeno přijetí písemnosti. O náhradní doručení se taktéž nejedná, když žalovaný i přes poučení doručovatele, prokázat svou totožnost nebo jiným způsobem odepře součinnost k řádnému doručení.

Směnečný platební rozkaz lze na rozdíl od „klasického“ platebního rozkazu doručit žalovanému i do ciziny.

4.5 Zrušení směnečného platebního rozkazu

Jestliže se směnečný platební rozkaz nepodaří žalovanému doručit, soud bez jednání platební rozkaz zruší. Při existenci více žalovaných osob, soud zruší pro nedoručitelnost směnečný platební rozkaz pouze ve vztahu k těm, kterým se nepodařilo doručit, vůči ostatním jej ponechá v platnosti. Novela č. 7/2009 odstranila odkaz na použití § 173 odst. 2, který určil, že pokud se nezdařilo doručit směnečný platební rozkaz byť i jednomu ze žalovaných, soud usnesením tento platební rozkaz zrušil v plném rozsahu. Tímto je respektováno samostatné procesní společenství. Usnesení o zrušení směnečného platebního rozkazu se doručuje žalobci a těm žalovaným, u nichž není překážka doručení. Proti tomuto usnesení je přípustné odvolání. Odvolacími důvody bude skutečnost, že směnečný platební rozkaz byl žalovanému řádně doručen nebo doručení do vlastních rukou žalovanému nic nebránilo.

Po zrušení směnečného platebního rozkazu soud projedná nároky žalobce v nezkráceném směnečném řízení.

⁷² DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 sv. ISBN 978-80-7400-107-9., s. 1149.

4.6 Opravné prostředky proti směnečnému platebnímu rozkazu

Jak již bylo uvedeno výše, námitky nelze považovat za opravný prostředek, neboť nemá ve vztahu ke směnečnému platebnímu rozkazu zrušující účinek.

Proti výroku o nákladech řízení mohou účastníci řízení podat v patnáctidenní lhůtě odvolání od doručení písemného vyhotovení směnečného platebního rozkazu. Odvolání bude přípustné i v bagatelních věcech, tj. peněžité plnění nepřevyšující 10 000 Kč. Nepřípustnost odvolání v bagatelních věcech v ustanovení § 202 odst. 2 OSŘ výslovně hovoří o rozsudku, proto se podle mého nebude vztahovat na směnečný platební rozkaz.

Účastníci řízení se mohou proti pravomocnému směnečnému platebnímu rozkazu bránit mimořádné opravné prostředky, tj. obnovou řízení nebo žalobou pro zmatečnost.

5 Námitkové řízení

Námitky jsou jedinou možnou obranou proti výroku ve věci samé ve směnečném platebním rozkazu. Námitky, na rozdíl od odporu proti „klasickému“ platebnímu rozkazu, nemají vůči směnečnému platebnímu rozkazu zrušující účinek, pouze odkládají jeho právní moc a vykonatelnost. Žalovaný musí podat námitky včas, tj. v patnáctidenní lhůtě od doručení směnečného platebního rozkazu a má povinnost je odůvodnit.

Jinak řečeno, námitky včas podané a odůvodněné budou mít za následek odklad právní moci a vykonatelnosti směnečného platebního rozkazu, i když je soud později posoudí jako nedůvodné. Námitkové řízení je provázeno zásadou předsunuté koncentrace v tom smyslu, že žalovaný je v námitkách nucen uvést vše co proti směnečnému platebnímu rozkazu namítá. Námitky určují rámec pro další projednávání věci, tudíž žalovaný musí jednoznačně a nezaměnitelně vymezit skutek, o kterých se obrana žalovaného opírá. Na rozdíl od odporu proti platebnímu rozkazu, není přípustné podání blanketních námitek s možností následného odůvodnění. Proto nebude postačovat, pokud žalovaný jen uvede, že předmětná pohledávka zanikla nebo, že směnka je neplatná. Výše zmíněné potvrdil i Vrchní soud v Praze sp. zn. 9 Cmo 426/2007 právní větou: „*pokud žalovaný uvede v námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu, že dluh zčásti zaplatil, ale nespecifikuje zaplacenou částku, jedná se o neodůvodněnou námitku, kterou je nutno odmítnout.*“⁷³ Žalovaný tudíž nemá možnost při jednání uvádět nové skutečnosti a důkazy, které v námitkách neuplatnil.⁷⁴ Na rozdíl od platebního rozkazu tedy nestačí, že žalovaný podá námitky, ale má povinnost alespoň stručně sdělit soudu proč odmítá ze směnky plnit.⁷⁵ Námitky neobsahující odůvodnění nebo podané neoprávněnou osobou soud usnesením odmítne. Proti tomuto usnesení má žalovaný možnost odvolání.

Dlužníci solidárně zavázáni jsou vždy samostatnými účastníky podle § 91 odst. 1 OSŘ. Každý žalovaný podává námitky sám za sebe, přičemž námitky vyvolávají účinky jen ve vztahu k účastníkovi, který je podal. Není zde obdoby jako při odporu proti platebnímu rozkazu, kdy postačí, aby jen jeden z žalovaných podal odpor a tím zapříčinil zrušení platebního rozkazu vůči všem žalovaným. Námitky lze podat ve

⁷³ Usnesení Vrchního soudu v Praze, ze dne 17.3.2002 sp. zn. 9 Cmo 426/2000, in Beck-online, [cit. 1.3.2014].

⁷⁴ KOVAŘÍK, Zdeněk. Bulletin advokacie. *Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení*. Druhá část. 2000. Roč. 2000, č. 10, ISSN 1210-6348, s. 17.

⁷⁵ DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 sv. ISBN 978-80-7400-107-9., s. 1174.

více podáních, pokud je dodržena patnáctidenní lhůta od doručení směnečného platebního rozkazu.⁷⁶ Zásadě koncentrace podléhá též námitka promlčení⁷⁷.

V rozporu se zásadou koncentrace není uvedených dalších skutečností, které se opírají o již tvrzené námitky. Žalovanému nic nebrání v tom, „aby i v této fázi řízení uváděl nové skutečnosti, jež mohou mít – podle jeho názoru – význam pro posouzení důvodnosti obrany již (v námitkách řádně) uplatněné. Takové skutečnosti pak nelze považovat (směřují-li vskutku jen k doplnění dříve uplatněné námitky) za námitky nové (a tudíž opožděné), k nimž by již soud nesměl (v intencích zákazu formulovaného v ustanovení § 175 odst. 4 části věty první za středníkem OSŘ) přihlížet.“⁷⁸

Zásadě koncentrace nebudou podléhat též procesní námitky týkající se překážek v řízení ve smyslu § 104 OSŘ, mezi které řadíme např. překážku *litispendence*, překážku *rei iudicatae* či nedostatek věcné příslušnosti. Soud má povinnost k těmto nedostatkům přihlížet kdykoli za řízení, stejně tak žalovaní mají možnost na tyto skutečnosti poukázat ve svém podání. Oproti tomu námitka místní nepřislušnosti musí být vznesena nejpozději při prvním úkonu účastníka před soudem tj. již v podaných námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu (pokud není řízení zkoncentrováno podle § 114c OSŘ). Ustanovení § 104 odst. 1 OSŘ stanoví, že v případech, kdy nelze nedostatek podmínky řízení odstranit, soud řízení zastaví. V námitkovém řízení však nepostačí, pokud soud námitkové řízení zastaví, neboť je již věci vydáno rozhodnutí ve věci samé. Proto bude potřeba před samotným zastavením řízení směnečný platební rozkaz zrušit.⁷⁹

5.1 Druhy námitek

Pro klasifikaci námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu neexistuje žádná obecná systematika. Pro námitky navíc není předepsána žádná forma. V zásadě platí, že není možné podat absolutní výčet všech námitek, neboť ke konkrétnímu směnečnému platebnímu rozkazu budou směřovat konkrétní námitky.⁸⁰ Někteří žalovaní si ustanovení § 175 odst. 1 OSŘ vykládají po svém a proti doručení směnečnému platebnímu rozkazu uvedou všechny námitky, které přicházejí v úvahu. Dokonce se lze setkat s případy, kdy

⁷⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29.2.2000, sp. zn. 5 Cmo 13/99, in Beck-online, [cit. 1.3.2014].

⁷⁷ Promlčecí doba je ve smyslu čl. I § 70 odst 1 ZSŠ tříletá.

⁷⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29.9.2010, sp. zn. 29 Cdo 4711/2008, in Beck-online, [cit. 1.3.2014].

⁷⁹ KOVAŘÍK, Zdeněk. Bulletin advokacie. *Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení*. Druhá část. 2000. Roč. 2000, č. 10, ISSN 1210-6348, s. 19.

⁸⁰ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. 5., dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, xxviii, 447 s. ISBN 978-807-4003-851., s. 483.

žalovaný jednat tvrdí, že směnku nepodepsal a následně uvede, že směnku již uhradil, i když se tyto námitky v podstatě vylučují.⁸¹

Jistým zobecněním lze vytvořit určité skupiny, pod které podřadíme námitky se společnými rysy. Podle základního dělení rozlišujeme námitky hmotněprávní a procesněprávní. Námitka mající původ v hmotné právu tak bude např. námitka splnění dluhu, započtení, promlčení dluhu apod. Procesní námitkou je např. námitka nepřislušnosti soudu, procesní nezpůsobilosti apod.⁸²

Dalším možným dělením je kritérium vůči komu je možné námitky vznášet. Absolutní námitky může žalovaný vznášet vůči všem majitelům směnečné listiny, neboť se týkají listiny samotné. Zatímco relativní námitky má žalovaný možnost vznášet jen vůči některým věřitelům. Mezi absolutní námitky řadíme toliko dva druhy. Za první lze namítat neplatnost směnky, ať už z důvodu formy nebo obsahu. Za druhé se jedná o námitku zaplacení směnky při splatnosti. Relativní námitky mají vždy, alespoň částečně, původ v mimosměnečných vztazích. Žalovaný v námitkách uvede okolnost, která by ho měla zbavit povinnosti platit směnečná závazek. Samotný závazek však sám o sobě zpochybněn není.⁸³

V úvodu jsem poznamenala, že ponechám stranou mé práce pojednání o jednotlivých námitkách. K bližšímu rozboru jsem si zvolila toliko kauzální námitky.

5.1.1 Kauzální námitky

Kauzální námitky jsou takové, které vyplývají ze vztahu směnečného dlužníka a remitenta tj. prvního majitele směnky. Kauzální námitky řadíme mezi námitky relativní, neboť je lze vznášet jen mezi určitými směnečnými účastníky, konkrétně mezi účastníky směnečné smlouvy. V situaci, kdy se chce žalovaný ubránit kauzálními námitkami, musí předně uvést obsah směnečné smlouvy, tj. určité a nezaměnitelné vystihnutí funkčního postavení směnky.

Zákon směnečný a šekový se o kauzálních námitkách zmiňuje v souvislosti se změnou majitele směnky. Při derivativním převodu směnky na nového majitele ztrácí žalovaný ve smyslu ustanovení čl. I § 17 ZSŠ námitky, které se zakládají na jeho vlastních vztazích k výstavci nebo dřívějším majitelům, ledaže nový majitel směnky jednal při nabytí

⁸¹ DERKA, Ladislav. Právní rozhledy. *Námitka směnečného dlužníka v soudním řízení o zaplacení směnky, že majiteli nic nedluží*. 2008, Roč. 2008, č. 19. ISSN: 1210-6410., s. 721.

⁸² DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 sv. ISBN 978-80-7400-107-9., s. 1174.

⁸³ CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-720-1382-3, s. 78.

směnky vědomě na škodu dlužníka. Dle rozhodnutí Nejvyššího soudu nepodléhají zásadě koncentrace tvrzení žalovaného, „že žalobce nabyl směnku ve zlé víře anebo se při nabývání směnky provinil hrubou nedbalostí (čl. I. § 10 SŠZ), popř. že při nabývání směnky jednal vědomě na škodu dlužníka (čl. I. § 17 SŠZ).“⁸⁴ Uvedená tvrzení nejsou samostatnými námitkami, jsou pouze předpokladem přípustnosti kauzálních námitek. Nepoctivý záměr nabyvatele směnky je v řízení povinen prokazovat žalovaný, což vzhledem ke složitosti obstarání důkazů nebude snadné.⁸⁵ Z toho důvodu by měl směnečný dlužník již při podpisu směnky na tuto skutečnost pamatovat.

Kauzální námitky jsou nejčastěji vznášeny proti vztahu vyplývajícího ze zajišťovací směnky. Zajišťovací směnky byly v minulosti využívány zejména při poskytování spotřebitelského úvěru. Již v hmotněprávním exkurzu jsem se dotkla nové úpravy ZoSÚ, který nově obsahuje absolutní zákaz použití směnek při zajištění spotřebitelského úvěru. Jak již bylo řečeno, při uplatnění nároků ze směnky soud pouze zkoumá, zda je předložená listina směnkou a pokud nejsou pochybnosti o její pravosti, vydá směnečný platební rozkaz. Nic tudíž nebrání tomu, aby zajišťovací směnka, která vznikla v rozporu se zákonem, byla žalobcem uplatněna u soudu. Žalovaný v takovém případě musí v obraně namítat nezákonnost vystavení směnky a tuto skutečnost doložit. Nepodá-li žalovaný ve stanovené lhůtě námitky nebo je nedostatečně zdůvodní, je pravděpodobné, že směnečný platební rozkaz nabude právní moci a stane se vykonatelným.

D. Ondřejová ve svém článku nabízí řešení, které má při obraně pomoci směnečnému dlužníkovi. Má podobu zajišťovací doložky na směnce, z jejího obsahu by bylo patrné jakou pohledávku směnka zajišťuje. K tomu dodává, že „*existence zajišťovací doložky by měla mít takový význam, že každý směnečný věřitel by si měl ověřit, zda byly naplněny podmínky stanovené pro uplatnění zajišťovací směnky (...) a teprve poté směnku uplatnit.*“⁸⁶ K závěru D. Ondřejové mám zásadní výhrady, neboť ve výkladu o vedlejších doložkách, vyjadřující hospodářský účel, bylo uvedeno, že tyto doložky mají pouze informativní charakter. Dle mého názoru nelze po věřiteli spravedlivě požadovat, aby při nabytí směnky od majitele, jenž je již několikátý v pořadí, zkoumal vztahy mezi směnkou a zajištěnou pohledávkou. Tato situace by v důsledku znamenala prolomení abstraktnosti

⁸⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 4. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2605/2007, in Beck-online, [cit. 1. 3. 2014].

⁸⁵ ŘÍHA, Michal. Právní rozhledy. *Kauzální směnečná námitka spotřebitele proti indosované směnce*. 2012, Roč. 2012, č. 20. ISSN: 1210-6410, s. 713.

⁸⁶ ONDŘEJOVÁ, Dana. *Obchodněprávní revue. K některým problémovým otázkám spojeným s vymáháním zajišťovacích směnek*. 2012. Roč. 2012, č. 11, ISSN 1213-5313, s. 313.

směnečného závazku a zeslabení ekonomického postavení směnky jakožto cenného papíru. Na podporu svého mínění cituje D. Ondřejová z knihy R. Chalupy, který tvrdí, že: *„je-li ve směnce deklarován fakt, že byla emitována k zajištění určité konkrétní pohledávky, usnadňuje tato skutečnost směnečným dlužníkům jejich těžkou roli při prokazování nedostatku dobré víry věřitele při nabývání směnky. Nabyli-li směnečný věřitel bez zajištěné pohledávky (...) směnku, z jejího obsahu je patrné, že se jedná o směnku vystavenou za účelem zajištění pohledávky, otevírá tato okolnost dlužníku prostor ke zpochybnění korektnosti nabytí směnky a prokázání faktu, že věřitel při nabývání směnky jednal vědomě ke škodě dlužníka.“*⁸⁷ Nedomnívám se, výše zmíněný názor potvrzuje úsudek D. Ondřejové. Skutečnost, že dlužník bude mít při uvedené zajišťovací doložce na směnce širší možnosti k prokázání, že mu věřitel svým jednáním způsobil škodu, než u směnky, kde taková doložka nebude, je neoddiskutovatelná. Podle mého názoru soud nebude posuzovat skutečnost, že si žalobce neověřil případné uhrazení původní zajištěné pohledávky k jeho tíži. Tento předpoklad mimo jiné judikoval Nejvyšší soud, v tom směru, že *„s ohledem na oběžnou funkci směnky nelze na jejím nabyvateli požadovat, aby si ověřoval okolnosti jejího vystavení.“*⁸⁸

Závěrem lze jen doporučit, aby v případě zajišťovací směnky volil směnečný dlužník, vedle již zmíněné písemné smlouvy s precizně formulovaným obsahem, také formu cenného papíru na jméno, tj. rektasměnku. Zajištění závazku směnkou na řad se směnečný dlužník vystavuje riziku, že v případě indosace dané směnky na nového majitele, neprokáže nedostatek dobré víry při uplatnění směnky věřitelem, což zapříčiní jeho neúspěch ve sporu. Nesouhlasím s názorem D. Ondřejové, že samotná doložka prokazující zajišťovací charakter směnky napomůže zjištění, že žalobce jednal vědomě na škodu dlužníka, pokud si předem neověří, že byly splněny podmínky pro její uplatnění.

5.2 Lhůta pro podání námitek

Délka lhůty pro podání námitek je dle ustanovení § 175 odst. 1 OSŘ patnáctidenní. Lhůta začíná běžet následující den po doručení směnečného platebního rozkazu do vlastních rukou. Jedná se o lhůtu procesní, a proto plně postačuje, pokud je podání posledním dnem lhůty předáno k poštovní přepravě. Případně-li konec lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den (§ 57 OSŘ). Námitky, které byly podány u nesprávného soudu, budou považovány za včasné, pokud je obdrží soud

⁸⁷ CHALUPA, Radim. *Zajišťovací směnka*. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-807-2017-560, s. 113.

⁸⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3.6.2010, sp.zn. 28 Cdo 4497/2009, in Beck.online, [cit. 1.3.2014].

věcně a místně příslušný. Soud musí žalovaného ve směnečném platebním rozkaze poučit o lhůtě k podání námitek i následcích, které ponese, pokud námitky ve lhůtě nepodá. Pokud poučení v rozhodnutí neuvede nebo konstruuje nesprávně, lhůta pro podání námitek se prodlouží na tři měsíce od doručení.

Lhůtu pro podání lze za podmínek stanovených § 58 OSŘ prominout. Pokud účastník do 15 dnů od odpadnutí překážky podá návrh na prominutí lhůty z omluvitelných důvodů a spolu s tím zašle soudu zmeškaný úkon, soud zmeškání lhůtu pro podání námitek promine.

5.2.1 Prodloužení lhůty k podání námitek

Dlouhá léta byla ve směnečném řízení lhůta pro podání námitek stanovena na tři dny. O. Hruša ve svém článku, který byl později citován i nálezem Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 16/12, poukazuje na fakt, že třídní lhůta byla v našem právním řádu zakotvena již od konce 19. století (konkrétně § 577 odst. 1, zákona č. 113/1895 z. ř., civilní soudní řád). Třídní lhůta byla převzata i zákonem č. 142/1950 Sb., občanský soudní řád a v roce 1963 též OSŘ.⁸⁹

Nález pléna Ústavního soudu ze dne 16. října 2012 zrušil ke dni 30. dubna 2013 část ustanovení § 175 odst. 1 OSŘ ve slovech „do tří dnů“ a „v téže lhůtě“. Ve stížnosti navrhovatelka uvedla, že krátká lhůta pro podání námitek porušuje zásadu rovnosti účastníků a navíc je v rozporu s obecně pojímanými zásadami morálky, spravedlnosti a v rozporu s dobrými mravy. Ústavní soud v odůvodnění konstatoval, že spolu s vývojem společenských vztahů došlo k proměně funkce směnky. *„Směnka je uplatňována i mezi subjekty, jež zásadně nejsou v rovném postavení a které nemohou – aniž by bylo spravedlivé to od nich očekávat – vnímat směnečný vztah v celé jeho šíři a reflektovat tak případná rizika pro ně z něj plynoucí.“*⁹⁰ Závěrem ústavní soud zhodnotil, že požadovaným prodloužením lhůty zákonodárcem budou mít jak směnečný dlužník, tak směnečný věřitel zajištěnou reálnou možnost uplatnit svá práva před soudem. Dlužníkovi je nadto poskytnuta větší ochrana jeho vlastnictví.⁹¹

Zrušení třídní lhůty pro obranu žalovaného, dle mého názoru, uvítali nejen směneční dlužníci, ale též velká část odborné veřejnosti. Nemohu však nezmínit odlišná stanoviska soudců J. Nykodýma a S. Balíka. Ústavní soudce J. Nykodým, mimo jiné,

⁸⁹ HRUŠA, Ondřej. Obchodněprávní revue. *Třídní lhůta k podání směnečných námitek – neobvykle tvrdý přežitek*. 2011. Roč. 2011, č. 8, ISSN 1213-5313, s. 234.

⁹⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 30.4.2013, sp.zn. Pl. ÚS 16/12, in Beck-online, [cit. 3.3.2014].

⁹¹ Nález Ústavního soudu ze dne 30.4.2013, sp.zn. Pl. ÚS 16/12, in Beck-online, [cit. 3.3.2014].

uvedl, že danou lhůtu nepokládá za protiústavní a poukázal na skutečnost, že zmírňování přísnosti může vést až k nežádoucímu posunu v podstatě směnečného práva. Ústavního soudce Stanislav Balík vznesl mnoho přiléhavých dotazů a poznatků. Důležitý postřeh vnímám v otázce, jak dlouhá lhůta již bude považována za ústavně konformní a zda delší lhůta přispěje k větší rovnosti stran. Sám Ústavní soud v odůvodnění konstatoval, že krátká námitková lhůta ve spojení s bezpodmínečnou zásadou koncentrace ve svém důsledku nepřináší zamyšlený účel, tedy rychlost směnečného řízení. *„Podá-li totiž směnečný dlužník námitky, jimž právo (resp. posuzující soudce) nepřizná dlužníkem zamýšlenou relevanci a účinek, směnečné řízení se přesto prodlouží.“*⁹² Dle mého názoru zůstává otázkou nakolik prodloužení lhůty povede ke smysluplnější obraně dlužníka v kontextu přísnosti směnečného řízení.

Jedna z mála polemik nad rozhodnutím Ústavního soudu se zaměřila na otázku vyslovené protiústavnosti třídní lhůty, která se v našem právním řádu vyskytovala více než 200 let. Konkrétně autoři článku namítali, že *„původní délka lhůty pro podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu neznemožňovala žalovanému účinnou obranu, ale pouze takovou obranu činila obtížnější, což však samo o sobě dle autorů nelze považovat za zásah do ústavním pořádkem zaručených práv, když navíc směnečník mohl a měl se směnečnou přísností počítat již při vystavení či akceptaci směnky.“*⁹³ S uvedeným názorem souhlasím, neboť se domnívám, že směnkám by se měl vyhnout člověk neznalých daných právních předpisů.

Zákonem č. 404/2012 Sb. byl OSŘ novelizován, s účinností od 1. února 2013, s tím, že lhůta pro podání námitek byla prodloužena na osm dní. V důvodové zprávě byl tento krok zhodnocen následovně. *„Jelikož se nejedná o pracovní, nýbrž kalendářní dny, je-li dlužníkovi směnečný nebo šekový platební rozkaz doručen kupříkladu v pátek, námitky musí být vyhotoveny a odeslány soud již v pondělí (...). Z výše uvedeného vyplývá, že lhůta pro podání námitek je velice krátká, a to i s ohledem na skutečnost, že řada žalovaných musí v této situaci vyhledat odbornou pomoc.“*⁹⁴

Zákonodárce se v krátké době rozhodl znovu dané ustanovení § 175 odst. 1 novelizovat. Navrhovaná patnáctidenní lhůta byla Poslaneckou sněmovnou schválena jako

⁹² Nález Ústavního soudu ze dne 30.4.2013, sp.zn. Pl. ÚS 16/12, in Beck-online, [cit. 3.3.2014].

⁹³ NOVOTNÝ Ludvík, PERTHENOVA Kateřina. *Byla třídní lhůta k podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu za všech okolností opravdu protiústavní?* epravo.cz, [online], 8.4.2013, [cit. 2.3.2014], ISSN 1213-189X, dostupné z <http://www.epravo.cz/top/clanky/byla-tridenni-lhuta-k-podani-namitek-proti-smenecnemu-platebnimu-rozkazu-za-vsech-okolnosti-opravdu-protiustavni-89847.html>

⁹⁴ Důvodová zpráva k novele č. 404/2012 Sb OSŘ ze dne 27.11.2012, in Beck-online, [cit. 3.3.2014].

přílepek zákona č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů.⁹⁵ Zmiňovaná novela nabyla účinnosti 1. května 2013.

5.3 Projednání námitek

Námitkové řízení je další fáze, která po podání obrany navazuje na rozkazní řízení a tvoří s ním jeden celek. Námitky nemají charakter opravného prostředku, proto jejich podáním nedochází k devolutivnímu účinku. Soudem příslušným pro projednání námitek zůstává soud prvního stupně, zpravidla ten, který směnečný platební rozkaz vydal.

Soud nejprve posoudí, zda byl směnečný platební rozkaz řádně doručen všem žalovaným podle § 175 odst. 1 OSŘ, přičemž nelze použít fikci náhradního doručení. Následně bude soud zkoumat, zda byly námitky podány včas a jsou řádně odůvodněné. „*Námitky žalovaného plní ve vztahu k námitkovému řízení stejnou funkci jako žaloba ve vztahu ke spornému řízení (...) vylíčení okolností, na kterých staví žalovaný svou obranu, v námitkách vymezuje předmět námitkového řízení.*“⁹⁶ Konečně se bude soud zabývat, zda námitky podala osoba k tomu oprávněná. Pokud soud shledá, že nejsou splněny výše uvedené podmínky, usnesením námitky odmítne a směnečný platební rozkaz uplynutím patnáctidenní lhůty nabude právní moci a stane se vykonatelným. Proti takovému usnesení je přípustné odvolání, proto konečným rozhodnutím bude až rozhodnutí odvolacího soudu. Jelikož žalovaný v námitkovém řízení plně disponuje s předmětem řízení, může kdykoli svůj návrh vzít zpět. Směnečný platební rozkaz nabude účinků pravomocného rozsudku stejně, jako kdyby námitky nebyly vůbec podány.⁹⁷

Nenastane-li některá z výše popsaných okolností, soud přistoupí k projednání námitek a nařídí jednání. Projednání námitek se bude řídit částí třetí OSŘ s přihlédnutím k § 175 OSŘ.⁹⁸ V situaci, kdy je nařízeno jednání o včasně podaných a odůvodněných námitkách, žalovaný již nemá možnost podávat námitky nové. K námitkám později

⁹⁵ BUDÍKOVÁ Petra, PAVLÍK Jan. Štafeta Ústavního soudu a zákonodárce v dalším kole závodu o ochraně procesně slabších stran. epravo.cz, [online], 16.1.2013, ISSN 1213-189X, dostupné z <http://www.epravo.cz/top/clanky/stafeta-ustavniho-soudu-a-zakonodarce-v-dalsim-kole-zavodu-o-ochranu-procesne-slabich-stran-87978.html>, [cit. 4.3.2014].

⁹⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze, ze dne 29.9.2003, sp.zn. 5 Cmo 353/2003, in Beck-online, [cit. 1.3.2014].

⁹⁷ KOVAŘÍK, Zdeněk. Bulletin advokacie. Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení. Druhá část. 2000. Roč. 2000, č. 10, ISSN 1210-6348, s. 18-19

⁹⁸ DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 sv. ISBN 978-80-7400-107-9., s. 1177.

vzneseným již soud nebude přihlížet, o této skutečnosti nevyhotovuje usnesení, nýbrž v rozsudku uvede, zda a proč k některým námitkám nepřihlédl.⁹⁹

Účinky námitek nastávají pro každého ze solidárních dlužníků zvlášť. I přestože § 175 OSŘ výslovně neupravuje postup v případě podání námitek například jen jedné z žalovaných stran, nelze analogicky použít stanovení § 174 odst. 2 OSŘ, které nerespektuje samostatné společenství podle § 91 odst. 1 OSŘ. Je proto na místě tento stav posoudit podle § 206 odst. 2 OSŘ.¹⁰⁰ Proto vůči těm účastníkům, kteří nepodali obranu, nebo soud ji neshledal důvodnou, nabude směnečný platební rozkaz právní moci.

S ohledem na výše uvedené má jednání o námitkách přesně a úzce vymezený předmět řízení. V této fázi již není možné změnit původní žalobní návrh. Soud rozhoduje rozsudkem, kterým stanoví, zda směnečný platební rozkaz ponechá v platnosti nebo jej v části či úplně ruší. V řízení o námitkách tudíž nemůže být přiznán jiný nárok než nárok požadovaný v žalobním návrhu. V předchozí kapitole bylo uvedeno, že správnost směnečného platebního rozkazu se posuzuje podle stavu rozhodného při jeho vydání. Povahou námitek mají být skutečnosti, proč neměl být platební rozkaz vydán, proto nelze namítat skutečnosti, které nastaly až po vydání směnečného platebního rozkazu (např. zaplacení směnečné sumy). Těchto námitek se lze dovolat v eventuálním řízení o výkon rozhodnutí.¹⁰¹ Rozhodnutím soudu bylo také judikováno, že v námitkovém řízení je nepřípustná námitka vzájemného započtení, neboť se již nerozhoduje o uplatněném nároku na zaplacení směnky. Navíc „*ve včas podaných námitkách se lze úspěšně dovolat zániku závazku ze směnky (případně závazku směnkou zajištěného) započtením pouze v případě, že dlužník práva k započtení využil a zánik závazku započtením nastal před vydáním směnečného platebního rozkazu.*“¹⁰² Z výše uvedené lze dovodit, že soud nemá možnost žalovanému vyhovět v návrhu na povolení splátek, neboť se ani nemůže zabývat, zda byly dány podmínky pro povolení splátek podle § 160 odst. 1 OSŘ.¹⁰³ Odlišný názor na rozhodný okamžik v námitkovém řízení předkládá P. Kolář, který tvrdí, že „*rozhodný okamžik pro posouzení stavu z hlediska rozhodování o námitkách (...) nemůže být jiný*

⁹⁹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20.2.1996, sp. zn. 5 Cmo 109/95, in Beck-online, [cit. 1.3.2014].

¹⁰⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 3.10.2006, sp. zn. 20 Cdo 2142/2006, in Beck-online, [cit. 2.3.2014].

¹⁰¹ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 1.6.2004, sp. zn. 7 Cmo 394/2001, in Beck-online, [cit. 2.3.2014].

¹⁰² Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15.6.2004, sp. zn. 7 Cmo 159/2002, in Beck-online, [cit. 2.3.2014].

¹⁰³ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 1.12.1997, sp.zn. 5 Cmo 635/96, in Beck-online, [cit. 5.3.2014].

*okamžik, než konec lhůty k podání námitek.*¹⁰⁴ Své stanovisko opírá o dikci ustanovení § 175 odst. 1 OSŘ, které dává žalovanému možnost uvést v námitkách vše co proti směnečnému platebnímu rozkazu namítá. Proto by měl mít možnost uvádět okolnosti nastalé i po jeho vydání. Autor článku dále podotýká, že v námitkovém řízení je meritorním rozhodnutím rozsudek, a proto by měla být důvodnost námitek posouzena podle skutkového stavu zjištěného v době vydání rozsudku. Osobně se přikláním k názoru uvedenému v předešlých rozhodnutích, neboť podáním námitek se směnečný platební rozkaz neruší, jen je odložena jeho právní moc a vykonatelnost. Rozsudek, jímž se námitkové řízení končí, pouze stanoví, zda směnečný platební rozkaz zůstane v platnosti nebo je zrušen. Pokud soud ponechá směnečný platební rozkaz v platnosti, nabude právní moci s právní mocí rozsudku (případně rozsudku odvolacího soudu).

5.3.1 Důkazní břemeno

Pokud žalobce prokázal, že je majitelem platné směnky a že dlužníkem z ní je právě žalovaný, nemusí již v zásadě dokazovat nic jiného. Z výše uvedeného a plně v souladu s obecnými zásadami vyplývá, že v námitkovém řízení nese břemeno tvrzení a důkazní žalovaný (§ 120 odst. 1 OSŘ). Neunesení důkazního břemene bude mít za následek odmítnutí námitek pro jejich nedůvodnost. Avšak tento předpoklad nelze chápat absolutně. Proto nelze považovat za zcela správný závěr Krajského soudu v Brně, sp. zn. 5 Cm 123/94, že *„všechny námitky vznesené osobou ze směnky zavázanou je tato osoba povinna v soudním řízení jednoznačně prokázat.*“¹⁰⁵

Povinnosti nést důkazní břemeno se týká také problematika posouzení pravosti podpisu na směnce. Soudní judikatura není v této věci jednotná, neboť ve svém rozhodnutí Vrchní soud dovodil, že: *„tvrdí-li směnečný dlužník, že směnku nepodepsal, má důkazní povinnost k tomuto tvrzení směnečný dlužník a není na majiteli směnky, aby prokazoval opak.*“¹⁰⁶ Až v posledních letech se soudy v rozhodnutích přiklání k názoru, že namítá-li žalovaný nepravost podpisu na směnce, které se daný spor týká, důkazní břemeno k prokázání pravosti podpisu žalovaného na směnce by mělo ležet na žalobci. Významným rozhodnutím je v tomto směru rozsudek Nejvyššího soudu České republiky, který se zabýval otázkou, zda je v platném právu zakotvena presumpce pravosti směnek. Z výkladu

¹⁰⁴ KOLÁŘ, Pavel. Právní rozhledy. *K významu okamžiku vydání směnečného platebního rozkazu pro řízení o námitkách*. 2005, Roč. 2005, č. 7. ISSN: 1210-6410., s. 253.

¹⁰⁵ Rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 1.7.1994, sp. zn. 5 Cm 123/94, in Beck-online, [cit. 2.3.2014].

¹⁰⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 1. 2006, sp. zn. 12 Cmo 233/2005, in Beck-online, [cit. 2.3.2014].

§ 134 OSŘ dále dovodil, že směnka zjevně není veřejnou listinou a proto se jí nebude přisuzovat jiná důkazní síla než kterékoliv jiné soukromé listině.¹⁰⁷ I podle obecných důkazních zásad by měl pravost soukromé listiny dokazovat ten, kdo ji jako důkaz předkládá.¹⁰⁸ Také v mimosměnečných věcech soudy kontinuálně dovozují, že břemeno tvrzení i břemeno důkazní ohledně pravosti listiny spočívá na tom účastníkovi, který ze skutečností v listině uvedených vyvozuje pro sebe příznivé právní důsledky.¹⁰⁹

Dokazování v námitkovém řízení probíhá standardním způsobem jako v jiných sporných řízeních. Pokud žalovaný přednese svá tvrzení a předloží k nim důkazy, je na zvážení žalobce, zda se k obraně žalovaného vyjádří. Pokud posoudí, že obrana žalovaného by mohla mít pro něj negativní následky, měl by sám uvést protitvrzení a k nim také připojit důkazy, jinak se vystavuje riziku, že soud rozhodne pouze na základě důkazů žalovaného.

Může nastat situace, kdy žalovaný podá námitky v okolnostech, které měly být dokázány žalobcem již před vydáním platebního rozkazu. I když je povinností soudu přezkoumat návrh a přiložené listiny, možnost pochybení nelze vyloučit.¹¹⁰ Tak například při absenci některé z listin důležitých pro vydání směnečného platebního rozkazu, bude na žalobci, aby ji soudu předložil.

5.4 Rozsudek

Jednání za účelem posouzení důvodnosti námitek končí rozsudkem, ve kterém soud určí, zda směnečný platební rozkaz ponechá v platnosti nebo směnečný platební rozkaz zruší. Může nastat situace, kdy soud shledá námitky důvodnými pouze z části, potom zruší směnečný platební rozkaz jen v této části a ve zbytku jej ponechá v platnosti.

V případě, že soud neshledá námitky žalovaného důvodnými, v rozsudku zruší vydaný směnečný rozkaz, odstraní tím jediné meritorní rozhodnutí ve věci, ale jiným ho nenahradí. Jak uvádí Kovařík „*tento poněkud neurčitý způsob ukončení řízení je v zákoně konstruován záměrně, aby nebyla vytvořena překážka věci rozhodnuté a tedy aby mohlo*

¹⁰⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21.12.2009, sp. zn. 29 Cdo 3478/2007, in Beck-online, [cit. 4.3.2014].

¹⁰⁸ SVOBOD A a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, xxiii, 1398 s. ISBN 978-80-7400-506-0., s. 612.

¹⁰⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20.1.2009, sp. zn. 23 Odo 1722/2006, in Beck-online, [cit. 5.3.2014].

¹¹⁰ KOVAŘÍK, Zdeněk. Bulletin advokacie. *Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení*. Druhá část. 2000. Roč. 2000, č. 10, ISSN 1210-6348, s. 20-21.

být vedeno jiné řízení mezi týmiž účastníky o práva z téže směnky.“¹¹¹ O situaci, kdy soud v rozsudku směnečný platební rozkaz v platnosti již byla zmínka. Vysloví-li soud, že jej ponechává v platnosti, nabude směnečný platební rozkaz vykonatelnosti dnem, kdy se rozsudek soudu o jeho ponechání v platnosti stane vykonatelným¹¹².

Součástí rozsudku je výrok o nákladech řízení. Náklady řízení se posuzují ve vztahu k řízení jako celku. Pokud soud ponechá směnečný platební rozkaz v platnosti, zůstává v platnosti také nárok o výši nákladů řízení v něm obsažený. V rozsudku soud rozhodne pouze o nákladech, které vznikly v námitkovém řízení samotném.¹¹³

Z povahy námitkového řízení je vyloučeno, aby byl vydán rozsudek pro uznání, avšak neexistuje jednotný názor na skončení řízení rozsudkem pro zmeškání. Autoři komentáře tuto možnost vylučují, neboť zákon závazně předepisuje způsob rozhodnutí o námitkách.¹¹⁴ Odlišný postoj zastává autor článku Rozsudek pro zmeškání v námitkovém (směnečném) řízení. K. Lavrushin neodmítá možnost rozhodnout v námitkovém řízení rozsudkem pro zmeškání, i když si je vědom, že tomu brání podmínky, které zákon pro tuto formu rozhodnutí vyžaduje. Textaci zákona přitom považuje pouze za formální překážku.¹¹⁵

5.5 Opravné prostředky proti rozsudku

Rozsudek soudu prvního stupně, jímž se námitkové řízení končí, může být přezkoumán v odvolacím řízení. V odvolacím řízení soud již nebude posuzovat samotný žalobní návrh, ale bude posuzovat správnost postupu prvního stupně v námitkovém řízení. Soud vyšší instance bude přezkoumávat, zda se soud nižší instance správně vypořádal s obranou žalovaného proti směnečnému platebnímu rozkazu.¹¹⁶ Zásada koncentrace se vztahuje také na odvolací řízení. Dlužník tudíž nemůže u soudu vyšší instance uvádět nové námitky, které nevznel u soudu prvního stupně. Je však možné k včasně podaným a odůvodněným

¹¹¹ KOVAŘÍK, Zdeněk. Bulletin advokacie. *Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení*. Druhá část. 2000. Roč. 2000, č. 10, ISSN 1210-6348, s. 21.

¹¹² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16.8.2012, sp. zn. 20 Cdo 7/2012, in Beck-online, [cit. 5.3.2014].

¹¹³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23.8.2000, sp. zn. 5 Cmo 475/2000, in Beck-online, [cit. 6.3.2014].

¹¹⁴ DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 sv. ISBN 978-80-7400-107-9., s. 1178.

¹¹⁵ LAVRUSHIN, V., Konstantin. *Rozsudek pro zmeškání v námitkovém (směnečném) řízení*. epravo.cz, [online], 16.1.2013 [cit. 6.3.2014], ISSN 1213-189X, dostupné z <http://www.epravo.cz/top/clanky/rozsudek-pro-zmeskani-v-namitkovem-smenecnem-řízení-88902.html>

¹¹⁶ KOVAŘÍK, Zdeněk. Bulletin advokacie. *Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení*. Druhá část. 2000. Roč. 2000, č. 10, ISSN 1210-6348, s. 21.

námitkám uvádět nová tvrzení a přinášet důkazy. Koncentrační zásada se nevztahuje na okolnosti, k nimž je povinen soud přihlížet v každé fázi soudního řízení tzv. neodstranitelné překážky řízení.¹¹⁷

¹¹⁷ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 11.11.1997, sp. zn. 5 Cmo 593/96, in Beck-online, [cit. 4.3.2014].

6 Závěr

V hmotněprávním exkurzu byl čtenář seznámen se základními pojmy směnečného práva, bez kterého by, dle mého názoru, bylo následující pojednání o samotném směnečném řízení přinejmenším nepřehledné. Jak již bylo uvedeno, směnku právní teorie definuje jakožto dlužnický dokonalý cenný papír, jímž za předpokladu splnění přísných formálních náležitostí vzniká přímý, bezpodmínečný, nesporný a abstraktní závazek určité osoby zaplatit majiteli směnky, v určitém místě a čase, stanovenou peněžitou částku. Základním hospodářským účelem je snadná převoditelnost a obchodovatelnost směnky. Také z těchto důvodů využívají věřitelé směnky jako efektivní nástroj k zajištění splnění svých finančních závazků. Směnka je v českém právním řádu institut natolik výjimečný a specifický, že ho nelze přirovnat k jinému cennému papíru (vyjma šeku). Zastávám názor, že jen správným a úplným pochopením všech specifík směnky se účastníci mohou vyhnout následným chybám v procesních úkonech účastníků. Je třeba si uvědomit, že neznalost zákona neomlouvá a každý by se vlastním záležitostí měl věnovat s náležitou péčí. Tyto principy jsou obecně považovány za žádoucí a ústavně konformní. Věřím proto, že zůstanou zachovány.

Ve směnečném řízení věřitel uplatňuje své nároky ze směnky vůči dlužníkům, které jsou zpravidla spojeny s nezaplacením směnky při splatnosti. Je zcela v dispozici žalobce, zda se rozhodne svá práva uplatnit pomocí zkráceného směnečného řízení nebo prostřednictvím nezkráceného řízení. V praxi jsou časté případy, kdy žalobce nedobrovolně zapříčiní nemožnost projednání sporu ve zkráceném řízení. Rigidita a formálnost hmotného práva směnečného se ve zkráceném směnečném řízení projevuje skrze zásadu směnečné přísnosti. S ohledem na speciální úpravu koncentrace řízení zakotvenou v ustanovení § 175 OSŘ jsou na žalobce i žalovaného kladeny relativně vysoké nároky, neboť žalobce musí splnit zákonem předepsané náležitosti, aby soud vydal směnečný platební rozkaz.

S účinností od 1. ledna 2014 je v ustanovení § 175 odst. 1 upravena povinnost doručení směnečného platebního rozkazu do vlastních rukou žalovaného s tím, že nově je vyloučena možnost náhradního doručení. Podle mého názoru je vyloučení možnosti náhradního doručení krokem k větší ochraně práv žalovaného, z toho důvodu, že směnečný platební rozkaz je vydán bez jednání, pouze na základě tvrzení žalobce, bez možnosti vyjádření druhé strany. V nemožnost použití institutu náhradního doručení vidím naplnění zásady rovnosti účastníků řízení a zásady spravedlivého procesu obsažené v Listině

základních práv a svobod. To ovšem nesmí znamenat, že soudy po prvním nezdařeném pokusu o doručení směnečného platebního rozkazu jej ihned zruší. Stejně jako při vydání „klasického“ platebního rozkazu by měl soud při respektování zásady rychlosti a hospodárnosti zjišťovat další adresy pro doručení. Zrušením směnečného platebního rozkazu pro jeho nedoručitelnost žalovanému, ztrácí žalobce procesní výhody zkráceného směnečného řízení a nadále se jeho nároky ze směnky budou projednávat v nezkráceném řízení.

V podkapitole o směnečném rozhodčím řízení jsem se pokusila zodpovědět otázku, zda jsou spory vzniklé ze směnek obecně arbitrovatelné a jakým způsobem budou rozhodčí orgány tyto spory rozhodovat. Závěrem lze konstatovat, že spory ze směnek splňují podmínky arbitrability a tudíž je možné jejich projednání v arbitrážním řízení. Pokud si účastníci sporu neupraví zvláštní procesní postup v rozhodčí smlouvě, nabízí se ustanovení § 30 RozŘ, které odkazuje na přiměřené použití OSŘ. V řízení ovšem nebude možno analogicky použít postupu podle § 175 OSŘ, a to z důvodu kolize s kogentními ustanoveními zákona o rozhodčím řízení. V rozporu s § 175 OSŘ jsou ustanovení § 31 RozŘ zakazující koncentraci řízení a ustanovení § 23 RozŘ, který stanoví obligatorní formy rozhodnutí, jimiž jsou rozhodčí nález a usnesení. Určitým řešením by bylo do RozŘ zakotvit speciální postup pro směnečné řízení. Pro uplatnění nároků ze směnek neshledávám rozhodčí řízení z pozice věřitele jako přínosné a to z následujících důvodů. Problematická se mi jeví předně možná neodborná způsobilost rozhodců, neboť pro orientaci ve směnečném právu je nutná znalost všech jejich specifíků. S činností rozhodce ani zákon nespojuje požadavek právnické vzdělání (vyjma rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv). Rozhodci jsou svou povahou soukromé subjekty, proto může mezi účastníky panovat obava o jejich nestrannosti. Navíc je rozhodčí řízení možno vést pouze mezi účastníky, kteří mají mezi sebou uzavřenou platnou rozhodčí smlouvu. Proto při změně účastníků na jedné ze stran je nutné uzavřít novou rozhodčí smlouvu, což je ze strany směnečného dlužníka těžko představitelné. V neposlední řadě nevýhodu spatřuji v zákazu koncentrace, spočívající v možnosti žalovaného podávat námitky a předkládat k nim důkazy po celou dobu řízení.

Již v úvodní části jsem uvedla snahu zákonodárce zmírnit negativní důsledky a rizika plynoucí ze směnečné přísnosti pro spotřebitele. S účinností od 25. února 2013 bylo novelizováno, mimo jiné, ustanovení § 18 ZoSÚ v tom směru, že nyní již není možné zajišťovat spotřebitelský úvěr směnkou. Zákonodárce tímto transponoval příslušné evropské směrnice, ale především reagoval na změnu ve společenském vývoji. Ve smyslu

důvodové zprávy se směnky stávaly častěji prostředkem nekalých praktik poskytovatelů spotřebitelských úvěrů, kteří využívali nízké finanční gramotnosti svých klientů.

Rozumím potřebě chránit práva spotřebitelů, jen si dovoluji poukázat na obecnou tendenci zvýhodňování dlužníků, a to nejen těch směnečných, na úkor věřitelů. Ač s úmysly chránit spotřebitele či dlužníky však zákonodárce, podle mého názoru, nezvolil ty nejlepší možná řešení. Absolutní zákaz používání směnek ve vztazích založených smlouvou o spotřebitelském úvěru nijak nebrání skutečnosti, že v případě, pokud spotřebitel nepodá kvalifikované námitky a nebude v nich namítat absolutní neplatnost směnečného závazku pro jeho rozpor se zákonem, směnečný platební rozkaz nabude právní moci a vykonatelnosti zcela v souladu s právními předpisy. Možná z neznalosti nebo neochoty porozumět specifickým směnečnému právu tudíž zákonodárce nerespektoval zásady směnečné přísnosti. Další riziko shledávám ve stále větší ingerenci státu ve prospěch spotřebitelů, na úkor snahy o zvýšení právního povědomí občanů. Důsledkem regulace státu s cílem chránit slabší stranu je omezování adresátů norem a zásah do soukromoprávních vztahů. Možný dopad shledávám v přeorientování spotřebitele na nelegální trhy s finančními produkty.

Problematické zajišťovacích směnek jsem se následně dotkla v kapitole o námitkovém řízení. Postavení žalovaného zpravidla velice ztíží indosace směnky, při které dojde k oddělení směnečného a mimosměnečného závazku. Žalovaný tímto ztrácí možnost vznášet kauzální námitky proti novému majiteli směnky (indosantovi). Na pomoc dlužníkovi přichází ustanovení čl. I § 17 ZSŠ, jenž zachovává kauzální námitky v případě, kdy nabyvatel směnky jednal vědomě na škodu dlužníka. Vymezuji se vůči názoru D. Ondřejové, které uvedla, že za předpokladu, že je na směnce uvedena zajišťovací doložka a nový nabyvatel si neověří podmínky uplatnění zajišťovací směnky, svědčí to o jeho nedobrému úmyslu vůči směnečnému dlužníkovi, potažmo o vědomém jednání ke škodě dlužníka.¹¹⁸ Mám za to, že zajišťovací doložka má toliko informativní charakter a z jejího znění neplynou nabyvateli žádné povinnosti. Samozřejmě zde neuvažuj situaci, kdy by vedle zajišťovací doložky byla i kvitance o zaplacení původní zajištěné pohledávky. Jsem si vědoma toho, že postavení žalovaného v případě prokázání vědomého jednání žalobce k jeho škodě není snadné, avšak je nutné mít na zřeteli, že připuštění právní relevance zajišťovací doložky by bylo bezprecedentním zásahem do abstraktního charakteru směnečného závazku.

¹¹⁸ ONDŘEJOVÁ, Dana. Obchodněprávní revue. *K některým problémovým otázkám spojeným s vymáháním zajišťovacích směnek*. 2012. Roč. 2012, č. 11, ISSN 1213-5313, s. 313.

Pro úvahy *de lege ferenda* navrhuji pro zajištění spotřebitelských úvěru užít toliko směnek nikoli na řad. Směnečnému dlužníkovi jsou v případě závazku z rektasměnky ponechány všechny kauzální námitky vůči jejímu majiteli. Při derivativním způsobu převodu rektasměnky, vstupuje nový majitel do práv a povinností svého předchůdce, tudíž musí být srozuměn se všemi okolnostmi vzniku směnečného vztahu, jako kdyby byl sám remitentem. Této odpovědnosti se věřitel z rektasměnky nemůže nijak zprostit. Pro obranu kauzálními námitkami uvažuji výše uvedené. Forma směnky nikoli na řad zajisté ztíží oběh dané směnky, mám však za to, že věřiteli jsou i tak ponechány všechny výhody použití směnky jakožto nástroje zajištění. Podstatnou přednost v omezení zajištění pohledávek rektasměnkou shledávám v šetření abstraktní a nesporné povahy směnky. Dle mého názoru lze použití rektasměnky směnečnému dlužníkovou obecně doporučit ve všech případech.

V kapitole o námitkovém řízení jsem se podrobněji zabývala změnou délky námitkové lhůty, jež byla delší dobu námětem odborných diskusí. Kritici poukazovali na krátkou třídní lhůtu a dávali jí do souvislosti s obtížnou obranou dlužníka, která byla často Vrchními soudy posuzována jako neurčitá, opožděná či neprojednatelná.

Nález Ústavního soudu Pl. Ús 16/12 ze dne 16. října 2012 zrušil ke dni 30. dubna 2013 třídní lhůtu pro podání námitek. Souhlasím s L. Novotným a J. Perthenovou¹¹⁹ v tom, že původní třídní délka lhůty pro podání námitek neznemožňovala žalovanému účinnou obranu, ale pouze ji činila obtížnější. V tomto směru zastávám stejný názor s ústavním soudcem J. Nykodým, který v odlišném stanovisku k předmětnému nálezu uvedl, že délku lhůty nepokládá za protiústavní a poukázal na skutečnost, že zmírňování přísnosti může vést až k nežádoucímu posunu v podstatě směnečného práva. S účinností od 1. února 2013 byla lhůta pro podání námitek nahrazena osmidenní lhůtou a ode dne 1. května 2013 znovu prodloužena na dnešních patnáct dnů. Přes zmíněné úsilí zákonodárce směnečné řízení zůstává nadále vysoce formalizované, proto otázkou zůstává, nakolik delší lhůta napomůže žalovanému k lepšímu postavení v námitkovém řízení. Nejsem přesvědčena, že většině žalovaných poskytne patnáct dní dostatečný prostor pro podání kvalifikovaných odůvodněných námitek, které povedou až k úspěchu v řízení. Prodloužení námitkové lhůty má, podle mého, dopady ryze praktické. Patnáctidenní lhůta žalovanému poskytuje větší možnost pro nalezení vhodného právního zástupce, který má zkušenosti s námitkovým řízením. Nešvarem některých advokátů, ale také žalovaných

¹¹⁹ NOVOTNÝ Ludvík, PERTHENOVÁ Kateřina. *Byla třídní lhůta k podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu za všech okolností opravdu protiústavní?* epravo.cz [online] 8.4.2013, ISSN 1213-189X.

právně nezastoupených je použití veškerých existujících námitek bez ohledu na daný případ. V důsledku to znamená, že soudce je povinen se se všemi vznesenými námitkami v odůvodnění rozsudku vypořádat. Z hlediska právního tomuto postupu však nelze nic vytknout.

Ač nelze říci, že by k tématu směnečného řízení existovala přemíra literatury, v České republice na toto téma publikuje několik odborníků (R. Chalupa, Z. Kovařík, J. Kotásek), jejichž monografie a statě byly pro mou práci velice přínosné. Podle předpokladů jsem při psaní diplomové práci v největší míře užila komentářovou literaturu a dále odborné články zaměřené na jednotlivá specifika směnečného řízení. Vzhledem k dlouhodobé existenci směnky spolu s relativně neměnným procesním předpisem vykazuje směnečná judikatura znaky ucelenosti a ustálenosti. Při zjištění záměru zákonodárce mi byly nápomocné důvodové zprávy, a to jak k hmotněprávním, tak k procesněprávním předpisům.

7 Seznam použité literatury a pramenů

Literatura

BAKEŠ, Milan. *Finanční právo*. 4. aktualiz. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 741 s. ISBN 80-717-9431-7.

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vydání. 1672 s. ISBN 978-807-1793-427.

DAVID, Ludvík a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer CR, 2009, 2 v. ISBN 978-807-3574-604.

DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 sv. ISBN 978-80-7400-107-9.

HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1.

CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-720-1382-3

CHALUPA, Radim. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. Praha: Linde, 2006. ISBN 978-807-2015-702.

CHALUPA, Radim. *Zajišťovací směnka*. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-807-2017-560

KOTÁSEK, Josef. *Úvod do směnečného práva*. Brno, 2002. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-2855-6.

KOVAŘÍK, Zdeněk. *Přehled směnečné judikatury*. 3. vyd. (aktualiz. a rozš.). Praha: ASPI, 2005, 140 s. ISBN 80-735-7107-2.

KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka jako zajištění*. Vyd. 2. Praha: C.H. Beck, 2009, xi, 128 s. ISBN 978-807-4001-826.

KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. 5., dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, xxviii, 447 s. ISBN 978-807-4003-851.

KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, 642 s. ISBN 978-80-7400-402-5.

RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2004, xx, 745 s. ISBN 80-717-9873-8.

SCHELLEOVÁ, Ilona a Karel SCHELLE. *Civilní proces*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. ISBN 80-868-6109-0.

SVOBODA a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, xxiii, 1398 s. ISBN 978-80-7400-506-0.

WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha: Linde. ISBN 978-807-2018-420.

Odborné články

BUDÍKOVÁ Petra, PAVLÍK Jan. *Štafeta Ústavního soudu a zákonodárce v dalším kole závodu o ochraně procesně slabších stran*. epravo.cz [online] 16.1.2013, ISSN 1213-189X.

BRYCHTA, Michal. *K zajištění spotřebitelských úvěrů směnkou po připravované novele zákona o spotřebitelském úvěru*. epravo.cz [online] 15.1.2013, ISSN 1213-189X.

DERKA, Ladislav. *Bulletin advokacie. Typické procesní chyby účastníků ve sporech o zaplacení směnky*. 2007. Roč. 2007, č. 12, ISSN 1210-6348.

DERKA, Ladislav. *Právní rozhledy. Námitka směnečného dlužníka v soudním řízení o zaplacení směnky, že majiteli nic nedluží*. 2008, Roč. 2008, č. 19. ISSN: 1210-6410.

HRUDA, Ondřej. *Obchodněprávní revue. Třídenní lhůta k podání směnečných námitek – neobvykle tvrdý přežitek*. 2011. Roč. 2011, č. 8, ISSN 1213-5313.

CHALUPA, Radim. *Právní rozhledy. Směnka na jméno a směnka na doručitele*. 1996. Roč. 1996, č. 10. ISSN: 1210-6410.

CHALUPA, Radim. *Právní rozhledy. Snížení počtu účastníků základního směnečného vztahu*. 2003, Roč. 1997, č.3. ISSN: 1210-6410.

KOLÁŘ, Pavel. *Právní rozhledy. K významu okamžiku vydání směnečného platebního rozkazu pro řízení o námitkách*. 2005, Roč. 2005, č. 7. ISSN: 1210-6410.

KOVAŘÍK, Zdeněk. *Bulletin advokacie. Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení. První část*. 2000. Roč. 2000, č. 9, ISSN 1210-6348.

KOVAŘÍK, Zdeněk. *Bulletin advokacie. Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení. Druhá část*. 2000. Roč. 2000, č. 10, ISSN 1210-6348.

KOVAŘÍK, Zdeněk. *Bulletin advokacie. Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení. Třetí část*. 2001. Roč. 2001, č. 1, ISSN 1210-6348.

KOVAŘÍK, Zdeněk. Právní rozhledy. *Směnečné smlouvy*. 2003, Roč. 2003, č. 9. ISSN: 1210-6410.

NOVOTNÝ Ludvík, PERTHENOVÁ Kateřina. *Byla třídní lhůta k podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu za všech okolností opravdu protiústavní?* epravo.cz [online] 8.4.2013, ISSN 1213-189X .

ONDREJOVÁ, Dana. Obchodněprávní revue. *K některým problémovým otázkám spojeným s vymáhání zajišťovacích směnek*. 2012. Roč. 2012, č. 11, ISSN 1213-5313.

PAŘÍZEK, Igor. Právní rozhledy. *Směnka a rozhodčí řízení*, 2002. Roč. 2002, č. 1, ISSN: 1210-6410.

SADECKÝ, Lukáš. Právní rozhledy. *Směnka a spotřebitelský úvěr*, Roč. 2013, č. 2, ISSN: 1210-6410.

ŘÍHA, Michal. Právní rozhledy. *Kauzální směnečná námitka spotřebitele proti indosované směnce*. 2012, Roč. 2012, č. 20. ISSN: 1210-6410.

ŘÍHA, Michal, RYSLOVÁ Kateřina. Právní rozhledy. *Konec směnečné přísnosti? Aneb nad jedním rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR*. 2011, Roč. 2011, č. 9. ISSN: 1210-6410.

Soudní rozhodnutí

Nález Ústavního soudu ze dne 30.4.2013, sp.zn. Pl. ÚS 16/12

Rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 17.1994, sp. zn. 5 Cm 123/94

Rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 14.4.1995, sp. zn. 5 Cm 197/94

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20.2.1996, sp. zn. 5 Cmo 109/95

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 17.9.1996, sp. zn. 5 Cmo 631/95

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21.11.1996, sp. zn. 5 Cmo 466/95

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 11.2.1997, sp. zn. 5 Cmo 11/96

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 11.11.1997, sp. zn. 5 Cmo 593/96

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 1.12.1997, sp.zn. 5 Cmo 635/96

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 3.8.1999, sp. zn. 5 Cmo 189/99

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 3.8.1999, sp. zn. 5 Cmo 74/99

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29.2.2000, sp. zn. 5 Cmo 13/99

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 9.1. 2001, sp. zn. 9 Cm 204/2000

- Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 1.6.2004, sp. zn. 7 Cmo 394/2001
- Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15.6.2004, sp. zn. 7 Cmo 159/2002
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25.10.2005, sp.zn. 5 Cmo 364/2005
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 4. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2605/2007
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31.4.2011, sp. zn. Cdo 1130/2011
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3.6.2010, sp.zn. 28 Cdo 4497/2009
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.9.2010, sp. zn. 29 Cdo 4711/2008
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20.1.2009, sp. zn. 23 Odo 1722/2006
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.2.2000, sp. zn. 20 Cdo 2599/98
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 8.10.2003, sp. zn. 29 Odo 454/2003
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 3.10.2006, sp. zn. 20 Cdo 2142/2006
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21.1.2009, sp. zn. 29 Cdo 630/2007
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16.8.2012, sp. zn. 20 Cdo 7/2012
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 14.7.2010, sp. zn. I ÚS 1667/2010
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 13.9.2012, sp. zn. sp. zn. III. ÚS 325/2011
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14.10.1997, sp. zn. 9 Cmo 426/97
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23.8.2000, sp. zn. 5 Cmo 475/2000
- Usnesení Vrchního soudu v Praze, ze dne 17.3.2002 sp. zn. 9 Cmo 426/2000
- Usnesení Vrchního soudu v Praze, ze dne 29.9.2003, sp. zn. 5 Cmo 353/2003
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 1. 2006, sp. zn. 12 Cmo 233/2005

Právní předpisy

- Důvodová zpráva k ZMPS ze dne 18.5.2011
- Důvodová zpráva k novele č. 43/2013 Sb. ZoSÚ ze dne 25.2.2013
- Důvodová zpráva k novele č. 404/2012 Sb. OSŘ ze dne 27.11.2012
- Důvodová zpráva k ZSŠ, sněmovní tisk č. 528, Národní shromáždění republiky Československé, 1948-1954
- Důvodová zpráva k OSŘ, sněmovní tisk č. 147, III. volební období Národního shromáždění Československé socialistické republiky; 1960-1964

Zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů

Resumé

The aim of the thesis was to present to the future participants of the bill-of-exchange proceedings the process in which they can exercise their rights arising from bills of exchange, given the changes from 2012 to the present.

Introduction is a brief excursion into the substantive exchange law. The legal theory defines bill of exchange as a security that, upon meeting strict formal requisites, creates a direct, unconditional, indisputable and abstract obligation of the debtor to pay, at a certain time and place, a specific amount of money to the owner of the bill of exchange. At the beginning, the sources of bill-of-exchange legislation, as well as the characteristics of the bill of exchange as a security, the individual types of bills of exchange and their requisites are introduced to the reader.

The following part is a disquisition on the nature of exchange proceedings and its position within the civil trial. The bill-of-exchange proceedings are a special type of civil lawsuit. The plaintiff is the only one to decide whether to set up his/her claims through a summary bill-of-exchange proceedings or make use of its full version. The rigidity and formality of the substantive exchange law becomes evident in the summary bill-of-exchange proceedings through the principle of bill-of-exchange strictness. In view of the special regulation of proceedings concentration, stipulated in the provision of the § 175 of the Code of Civil Procedure, the proceedings are relatively demanding for the plaintiff as well as the defendant; the court only issues the bill payment order if the requisites required by law are met.

In the chapter dedicated to the settlement of disputes arising from bills of exchange in the arbitration proceedings, the author observes that the disputes arising from bills of exchange do meet the arbitrability criteria and thus it is possible to dispute them in arbitration proceedings. Nevertheless, the arbitration proceedings do not contain a specific procedure for the settlement of disputes arising from bill-of-exchange instruments; therefore, the author does not find the arbitration proceedings to be beneficial for setting up the claims arising from bills exchange.

The key part of the thesis deals with the summary bill-of-exchange proceedings, which is divided into two phases. In the first phase of the proceedings – the order proceedings – the plaintiff seeks the issuance of a bill payment order. If the court issues the bill payment order and the defendant raises objections against it, there is a second phase – the objections proceedings. The emphasis is put on changes relating to the

prohibition of the use of custodial bills of exchange for consumer credits, bill payment order delivery and the extension of the time for objections filing.

In the final part of the thesis, the author presents a critical evaluation of the bill-of-exchange proceedings according to current legislation and proposes possible future legal regulations.